

BIBLIOTECA

PENTRU TOTI

Luigi Pirandello

OMUL, BESTIA ȘI VIRTUTEA

Apolog în trei acte
Tradusă din italianește
de

PETRE I. STURDZA

EDITURA

Librăriei „UNIVERSITATEA”
București, - C

EDITURA LIBRĂRIEI
ALCALAY & CO.
BUCUREȘTI

LEI
14

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

CE E CERUL?

(ASTRONOMIE POPULARĂ)

de CAMILLE FLAMMARION

No. 357—359

Dintre toate scrierile celebrului astronom francez, cea mai cunoscută și mai populară este, de sigur **Ce e Cerul?** A avut, nu numai în Franța, dar în toate țările culte, unde a fost tradusă, succesul cel mai desăvârșit. Explicația acestui fapt stă în talentul de popularizator al lui Flammarion, în darul lui neîntrecut de a prezenta adevărurile științifice cele mai grele sub o formă ușoară, plăcută și pe înțelesul tuturor. În lucrarea aceasta, învățatul francez a voit, după cum spune singur, să rezume pentru o mai ușoară cetire, la îndemâna tuturor inteligențelor curioase de a se instrui, totalitatea descoperirilor și să facă o cărticică, care să fie un roman al cerului. Și e chiar un roman. Cetitorul e captivat de la început de frumusețea stilului și de literară; abia lasă să se ducă cu multe, economice. grijire de d. 64 gravuri, erea cuprin-

427532N

pu
ve
loage se trimet gratuit la cerere de către
Librăria editoare „Universala” Alcalay & Co.
București, Calea Victoriei, 27.

250-2
P64
BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

Creanga
LUIGI PIRANDELLO

OMUL, BESTIA, ȘI VIRTUTEA

Apolog in trei acte

TRADUSĂ DIN ITALIENEȘTE

DE

PETRE I. STURDZA

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ

CLUJ-NAPOCA

427.532

Editura Librăriei „UNIVERSALA” Alcalay & Co.
București — 27, Calea Victoriei, 27 — București

1-680

PERSOANELE:

D-nul PAOLINO, seninul profesor particular
CĂPITANUL PERELLA

DOCTORUL NINO POLEJO

D-ii TOTÒ, farmacist, fratele său

GIGLIO } școlari de 17—18 ani
BELLI }

NONÒ, băiat de 11 ani, fiul soților Perelle

UN MARINAR, ordonanța căpitanului.

D-na PERELLA, virtuoaasă soție a căpitanului.

ROSARIA, servitoarea profesorului Paolino

GRAZIA, servitoarea căpitanului Perella

Un oraș maritim, oricare. Azi.

ACTUL I

Cameră modestă de lucru și de primire în casa d-lui Paolino. Birou, dulăpioare cu cărți, canapea, foteluri, scaune, etc. Ușa de intrare la stânga, Altă ușă la dreapta. În fund, mijloc, altă ușă, mică cu un canat care dă într'o cămăruță cam întunecoasă.

SCENA I

ROSARIA ȘI D-NUL TOTÒ

La ridicarea cortinei camera e în dezordine. Câteva scaune strânse în mijlocul camerei, unele peste altele, la un loc cu fotelurile, etc... Prin ușa de intrare vine Rosaria cu boneta pe cap și zulufuli nedesfăcuți încă în părul ei vopsit cu o oribilă pomadă roșie. Are aspectul și chipul stupid și provocător a unei curci bătrâne. După ea intră d-l Totò cu pălăria pe cap, mutră hypocrită de preot, chip și 'nfățișare de vulpe pocăită. Iși trece mereu mâinile pe sub bărbie, parcă și le-ar clăti la isvorul nătângiei sale încrezute.

ROSARIA. — Mă iartă, dar de ce ții să intri busna în casă în fiecare dimi-

neață? Nu vezi că nici n'am isprăvit cu grijitul?

TOTÒ. — Ce are aface? Pentru mine, dragă Rosaria...

ROSARIA (*se întoarce furioasă către el, ca și când ar vrea să-l ia în ghiare*). Cum, ce-are aface?

TOTÒ (*oprindu-se sfios, cu un zâmbet leșinat*). Vreau să zic, că eu nu mă uit la... Am venit să-ți las cheia, s'o dai lui frate-meu, doctorul, care acum trebuie să pice, sărmanul, dela spital, unde a fost de serviciu. Astă noapte a fost de gardă.

ROSARIA. — Bine, bine. Puteai să-mi dai cheia jos la ușe și să-ți vezi de drum, fără să mai intri.

TOTÒ. — Ce vrei, mi-am făcut și eu plăcutul obicei să...

ROSARIA. — Zi mai curând prostul obicei!

TOTÒ. — Acră mai ești cu mine, Rosaria...

ROSARIA. — Am treabă! Am treabă! Și-apoi nu înțelegi, omule, mă întârzii! Nu mă vezi cum sunt încă... (*iși arată zuluții nedesfăcuți*) — și aci scaunele stau încă grămadă în mijlocul casei unele peste altele. O casă, când e-o casă cinstită, are și ea rușinea ei,

ca orice femeie când e cinstită.

TOTÒ. — Ah! te cred, te cred, mai e vorbă! Imi pare bine când te aud vorbind așa...

ROSARIA. — Auzi acolo. Zici că-ți pare bine, dar tot... i-o calci în picioare!

TOTÒ (*aiurit*). Ce lucru?

ROSARIA. — Rușinea, d-le, rușinea casei! (*Tot vorbind pune la loc scaunele și fotelurile, dând în jos cu mâna, cu un gest de pudoare caraghioasă, marginea de stofă ce le garnisește, ca și când ar trage în jos poalele unor rochii, ca să ascundă niște picioare imaginare ale unei fete ale ei*). Numai D-zeu mă știe, ce trag eu aci, cu un stăpân care... (*face un gest de amărăciune cu mâna, arătând ușa din dreapta*) ...ar face să-și ia lumea 'n cap — dacă le-ar sta în putere — până și scaunele astea! Da, d-le; numai să nu mai stea aci să-l vadă în ochi, așa furios cum e... vecinic parcă-itună și-i fulgeră.. Eu, dacă aș fi în locul unuia din scaunele astea din casă, aș vrea mai bine să ajung... mă crezi, mai bine scaunul unuia d'ăia cari vând plasturi pe strade și se urcă cu picioarele pe el ca să-și strige marfa. (*Iar întinde o mână spre ușa din dreapta*).

Mojicul! Le ia, uite așa (*apucă scaunul de spetează*) — când îl apucă dracii — și le scutură, le trânteste, le calcă în picioare parcă ar...

TOTÒ. — Pe când D-ta ții la ele, ca și când ar fi copiii D-tale.

ROSARIA. — Aș vrea să le țin curate ca niște icoane! Ce vrei? Am prins dragoste de ele.

TOTÒ.—Ei! mare lucru să ai casa ta!

ROSARIA. — Ce vorbă-i asta? Parcă d-ta ce, n'ai, n'ai casa d-tale de alături? Zi mai bine că nu vrei să ții servitoare.

TOTÒ. — Nu-i vorba numai de casă, eu prin casă... înțeleg și-o familie, o căsnicie, dragă Rosario.

ROSARIA. — Atunci n'ai decât să te însori! Sau ia-ți o jupâneasă drăguță! Așa ceva i-ar prinde bine și doctorului, fratele d-tale.

TOTÒ (*repede, cu scârbă*) Eu? Nevastă? Nu! (*apoi, oftând*) Ei da... frate-meu da! Uite-ți jur, mie unuia mi-ar părea foarte bine! Ce să-i faci dacă nu vrea! Și nu vrea fiindcă mă are pe mine.

ROSARIA. — Poți d-ta ține loc de nevastă fratelui d-tale?

TOTÒ. — Nu! Dar fiindcă eu îi port

grijă de toate, înțelegi? Așa că nu mai simte nici de cum nevoia. Acum, când o veni de la serviciul lui de noapte, are să intre aci să-ți ceară cheia, și apoi o să găsească alături toate pregătite, toate în bună regulă, tot ce-i trebuie la îndemână...

ROSARIA. — Ah! E o adevărată plăcere pentru el!

TOTÒ. — Și-o fac din toată inima, crede-mă. Pentru mine frate-meu e totul! Casa e pentru el, nu pentru mine...

ROSARIA. — Vezi bine, d-ta stai toată ziua la farmacie.

TOTÒ. — Nu, nu de asta. Așa și el, sârmanul, nu umblă toată ziua prin oraș de-și face vizitele... Casa, dragă Rosario, crede-mă nu-i aia pe care ne-o facem noi, și care ne costă atâtea osteneți și atâtea griji. Adevărata casă, aceea care ne face să simțim o plăcere când zicem *casa*... o plăcere care, când ne aducem aminte, poartă în ea atâta îngrijorare, adevărata casă, e aceea care ne-au durat-o alții, vreau să zic părinții noștri, tata și mama, întreținută cu grijile și ostenețele lor. Și pentru ei, pentru tata și mama la rândul lor, casa, adevărata casă, care eră *pentru ei*? Acea care le-o durase

părinții lor, nu ceea care și-o făcuseră ei pentru noi... Și așa mai departe., Oh! dar iată Paolino.

— SCENA II

ACEIAȘI. PAOLINO

(D-1 Paolino intră foarte grăbit prin ușa din dreapta. E un om cam de 30 de ani, foarte vioi, dar de o vioiciune nervoasă, care naște din nerăbdare. Toate patimile, toate mișcărilor sufletești se strevăd în el cu evidență bătătoare la ochi. Neașteptate schimbări de ton și de dispoziție sufletească. Nu admite răspuns și o taie scurt).

PAOLINO (lui Totò) Scumpule... (Și deodată se întoarce către Rosaria). Încă nu i-ai dat cafeaua? Dar dă-i-o odată, pentru D-zeu! Cu câtă flecăreală vrei să-ți plătească, în fiecare dimineață, ceașca de cafea?

TOTÒ. — Oh! D-ne, nu Paolino! nu vorbiam de asta!

PAOLINO. — Totò, mă rog, tu după ce ești sgârcit nu mai face și pe hypocritul.

TOTÒ. — Dar eu îi vorbiam de...

PAOLINO (tăindu-l brusc). De casă, de o jumătate de oră de când îi tot vor-

bești despre casă; te-am auzit 'de dincolo despre poezia casei.

TOTÒ. — Dar îi simt poezia cu adevărat, să știi tu!

PAOLINO. — Nu zic ba. Dar te slujești de ea, ca să-ți îmbraci, chiar față de tine, ceva mai cuviincios sgârcenia!

TOTÒ. — Nu...

PAOLINO. — Ascultă-mă pe mine! Vrei dovada? După ce ți-o da Rosaria cafeaua, ai să pleci numai decât, și-ai să cobori scara, frecându-ți mâinile, încântat de cafeluța pe care mi-o ciupești regulat, în fiecare dimineață, cu flecăreală ta poetică.

TOTÒ. — Ah! dacă crezi una ca asta.. (*jignit vrea să plece*).

PAOLINO (*repede apucându-l de braț*). Stai pe loc! Acuma, dă-o dracului de cafea că tot trebuie să ți-o iei! Ți-am spus asta pentru că așa e!

TOTÒ. — Dar de unde...

PAOLINO. — Dacă-ți spun eu! Și tocmai pentru că-i așa trebuie să-ți iei cafeaua.

TOTÒ. — N'o mai iau, zău nu.

PAOLINO (*urmând cu enervare crescândă*). Două, trei, patru cafele! Pentru că acuma cu adevărat le-ai câștigat, de oarece mi-ai dat prilejul să-ți

spun ce aveam pe suflet! Înțelegi? Când îmi stă mie ceva colea (*arată capul stomacului*) dragul meu, sunt nenorocit, nu alta! Acuma, odată ce i-am dat drumul, plătesc! O cafea pe zi! De-acuma te-ai asigurat. Acuma du-te! (*Il împinge spre ușa din dreapta, ca și cum ar fi terminat cu el; și cum d-l Totò vrea să se întoarcă, urmează*). Nu, du-te, du-te fără să-mi mai mulțumești.

TOTÒ. — Nu, nu-ți mulțumesc! Dar mi-ar părea mai bine dacă ai vrea să...

PAOLINO (*revollat*). Să mi le plătești?

TOTÒ (*sfios ca mai sus*). La sfârșitul luni, cum te-am mai rugat odată!

PAOLINO. — Dar ce sunt eu, cafegiu? Ce e, casa mea, cafenea?

TOTÒ. — Nu, dar fiindcă eu dincolo la mine, vezi, nu am cine să mi-o facă. Tu aci ai jupâneasă. Nu faci cafea pentru mine, să mi-o vinzi. Faci pentru tine. Faci o ceașcă mai mult și eu ți-o plătesc.

PAOLINO. — Apoi da! Zi că mă însor! Nu-mi iau nevastă pentru tine, să ți-o vând ție. O iau pentru mine. Numai că ți-o trec ție, pentru 5 minute în fiecare zi. Nu-i așa? Ce lucru mare 5 minute?

TOTÒ (*zâmbind*) Poftim! Ce are a-
face una cu alta! Nevasta...

PAOLINO (*repede*). Dar jupâneasa?

TOTÒ (*nepricepând*). Ce-i cu ea?

PAOLINO (*șipând*). Bine, dar cafeaua
nu se face singură! Ca să faci cafea
trebuie o jupâneasă. Dobitocule, adică
de ce crezi că un lucrător e mai bo-
gat decât un profesor? Pentru că lu-
crătorul, dacă vrea, poate să-și facă
toate singur, pe când profesorul nu:
Profesorul trebuie să aibă jupâneasă.

ROSARIA (*întrerupe, dulceagă și per-
suasivă*). Ca să-l servească, să-l îngri-
jească și să-i facă tot ce-i trebuie...

PAOLINO (*pricepând fiera din dul-
ceața ei, îi taie brusc vorba*). Bine,
bine, las-o încurcată!

ROSARIA (*atinsă, cu subînțeleș de im-
putare*). Nu, dar zic și eu: de pildă
când eși în oraș, să nu mai fii preo-
cupat sau distrat.

PAOLINO.—Foarte-ți mulțumesc! (*d-lui
Totò*) O auzi? Va să zică, eu, fiindcă
soarta mea norocoasă m'a făcut să a-
jung profesor, trebuie să trag conse-
cințele și tu, farmacistule, nu? Du-te
dracului! Ascultă Rosaria, pe ziua de
astăzi dă-i cafeaua; dar de mâini în-
nainte — basta!

TOTÒ. — Mă iartă, dar m'ai făcut și dobitoc...

PAOLINO. — Așà-i! Atunci să-i mai dai una și mâini! Haide, pleacă odată! Acuma, ai vrea să te iau la înjurături, ca să mai capeți câte o ceașcă de cafea de fiecare înjurătură?

TOTÒ. — Nu, nu, uite mă duc... mulțumesc; Paolino... (*Iese cu Rosaria prin ușa din stânga*).

SCENA III

PAOLINO, apoi GIGLIO și BELLI

PAOLINO. — Doamne! Ce oameni! Ce oameni!... Cum se poate? Toți la fel?

GIGLIO (*de afară*). Dați voie, d-le Profesor?

PAOLINO. — Uff! iată și prima lecție. Intră. (*Intră cu cărțile subțioară și cu legăturile de lână la gât — una roșie, cealaltă albastră — Giglio și Belli. Și ei au un aspect animalic care te liniștește; Giglio seamănă cu un șap negru, Belli cu o maimuță cu ochelari*).

GIGLIO. — Bună ziua, d-le profesor.

BELLI. — Bună ziua, d-le profesor.

PAOLINO. — Bună ziua. Ședeți. (*Le arată pupitrul*).

GIGLIO (*șezând*). Mulțumesc, d-le profesor.

BELLI (*idem*). Mulțumesc, d-le profesor.

PAOLINO (*șeade și el, salutându-i și el pe rând, întâi pe unul, apoi pe celălalt, închinându-li-se ușor*). N'ai de ce, dragă Giglio! N'ai de ce, dragă Belli! (*li privește și apoi pufnește exasperat*), Ahhh! (*iși ia capul în mâni*) D-ne! D-zeule! D-ne D-zeule! D-ne D-zeule! Cred, cu tot dinadinsul, că în curând n'o să-mi mai fie cu puțință să trăiesc printre oameni.

GIGLIO. — De ce, d-le profesor?

BELLI. — Din pricina noastră, d-le profesor?

PAOLINO (*privindu-i din nou cu o ură reținută*). Câți ani aveți?

GIGLIO. — 18, d-le profesor!

BELLI. — 17, d-le profesor!

PAOLINO (*dând din cap în admirația aspectului lor animalic*). Aproape oameni în toată firea amândoi! Ia spuneți-mi voi: cum se zice comediant pe grecește?

GIGLIO. — Pe grecește?

PAOLINO. — Nu: pe arăbește: Nu știi! (*lui Belli*). Dar d-ta.

BELLI. — Comediant? Nu-mi mai aduc aminte.

PAOLINO. — Ah! nu-ți mai aduci a-

minte? Adică vrei să spui că ai știut cândva, nu-i așa? și acuma nu-ți mai aduci aminte!

BELLI. — Nu, d-le: n'am știut nici odată.

PAOLINO. — Ah! apoi zi așa! (*silabisind*). Nu — știu —! Să te învăț eu: Comediant, pe grecește se zice: *upocritès*. — Și de ce *upocritès*? (*lui Belli*) D-ta: ce fac comedianții?

BELLI. — Păi... joacă teatru, mi se pare.

PAOLINO. — Ți se pare? Nu ești sigur? Și fiindcă joacă teatru se cheamă hipocriți? Apoi, vi se pare drept, să i se zică ipocrit unui om a cărui meserie e să joace teatru? Dacă joacă teatru, nu-și face decât datoria. Nu poți să-i zici ipocrit! Cui îi dai d-ta, în schimb, numele ăsta pe care grecii îl dădeau comedianților?

GIGLIO (*ca și când i s'ar fi luminat deodată mintea*). Unuia care se preface, d-le profesor!

PAOLINO. — Vezi, așa. Unuia care se preface, ca un comediant, vezi așa, care joacă un rol, să zicem, de rege sau alt rol oarecare în timp ce el nu-i decât un biet calic. Unde este răul, mă rog? Nici ideie. E datorie! O profe-

sie! Când e rău însă? Când nu mai ești ipocrit din datorie, din profesie, pe scenă; ci numai de plăcere, de pofță, din interes, din răutate, din obicinuință, în viața de toate zilele — sau încă de politeță — vezi bine! pentrucă politicoș, a fi politicoș, nu înseamnă altceva decât: pe dinăuntru negru ca pana corbului; pe din afară alb ca porumbelul; în gușă fiere și în gură miere. Sau... când intri aci și spui — Bună ziua, d-le profesor, în loc de: — Lua-te-ar dracu, d-le profesor!

GIGLIO (*sărind în picioare*). Cum așa! Ba să ne iertați: Pentru asta?

BELLI (*idem*). Ar trebui să zicem: Du-te dracului?

PAOLINO. — Mi-ar fi plăcut mai bine, să mă credeți, mult mai bine mi-ar fi plăcut. Sau cel puțin, pentru D-zeu Sfântul, nu-mi mai spuneți nimic și gata.

GIGLIO. — Așa-i. Și atunci D-voastră ați fi spus: — Ce rău creșcuți!

PAOLINO. — Așa-i, și voi aveți dreptate. Pentrucă politeța cere să-i dai bună ziua unuia pe care din toată inima mai curând l'ai da dracului: deci a fi bine creșcuți nu înseamnă alta decât a fi comedianți. — *Quod erat*

demonstrandum. Basta. Azi Istoria, nu?

BELLI. — (*îmbufnat*) Nu, d-le profesor, să ertați...

PAOLINO. — Basta, v-am spus! — Am închis parantezul. Politeța, dragii mei, politeța asta are să mă dea gata! — Am închis parantezul. Istoria. D-ta, Giglio. (*se aude bătând la ușe*) Cine-i? Întră!

SCENA IV

ACEIAȘI, ROSARIA

ROSARIA. — (*intră prin ușa din stânga și-i face semn cu degetul în mod comic profesorului să vină la ea*) Numai un moment d-le profesor.

PAOLINO. — Ce vrei? Am lecție, nu vezi? și știi foarte bine, când sunt la lecție...

ROSARIA. — Știu, cum să nu știu! Dar tocmai pentrucă știu, dacă vezi că am intrat, înțelegi, nu-i așa, că trebuie să fie ceva serios.

PAOLINO. — (*școlarilor*) Așteptați un moment. (*apropiindu-se de Rosaria*) Ce-i zorul ăsta?

ROSARIA. — A venit o doamnă, cu un copil, care zice că o cunoști bine.

PAOLINO. — Mama vr'unui elev?

ROSARIA. — Știu eu? — O fi! — Dar e amară rău...

PAOLINO. — Amărâtă zici?

ROSARIA. — Da, d-le. Când mă întreba de d-ta, s'a făcut deodată albă ca perețele, și apoi roșie... mă rog, schimba fețe fețe!

PAOLINO. — Dar cine e? Cum o cheamă? Ți-am spus de o mie de ori, să întrebi totdeauna cum îl cheamă, când întreabă cineva de mine!

ROSARIA. — Dar am întrebat-o! Mi l'a și spus. O cheamă... stai nițel — D-na... d-na Pe...

PAOLINO. — (*sare în sus, îngrozit, foarte agitat*) Perella? A venit D-na Perella? — Vai de mine! Ce s'o fi întâmplat?... Așteaptă... așteaptă nițel... spune-i să aștepte nițel!...

ROSARIA. — Ah! vrea să zică tot e adevărat că o cunoști?

PAOLINO. — (*aruncându-i niște ochi turbați*) Nu mă plictisi! Spune-i să aștepte nițel!

ROSARIA. — Bine... bine... (*ese*)

PAOLINO. — (*încercând să-și stăpânească turburarea apropiindu-se de birou*) Băeți, să... să nu pierdem timpul. — Uite ce-i: în loc de istorie, și de geografie, să... să-mi faceți azi o mică traducere,

GIGLIO ȘI BELLI. — (*protestând*) Ah! nu d-le profesor!

PAOLINO. — Din italianește în latină.

GIGLIO ȘI BELLI. — Nu, vă rugăm, d-le, profesor.

PAOLINO. — Foarte ușoară.

GIGLIO. — Și eri am mai făcut una

BELLI. — Tot latina și iar latina!

PAOLINO. — Unde sunteți mai slabi.

GIGLIO. — Nu mai putem, zău!

PAOLINO. — (*sever*) Basta, am zis!

BELLI. — N'avem nici dicționarele.

PAOLINO. — Vă dau eu! (*le scoate re-pede din dulap*). Na-vă! — Luați-le!

GIGLIO. — Dar, d-le profesor...

PAOLINO. — Basta, mă rog, am zis! (*În după birou o carte și o răsfoiește*) Să-mi traduceți.. să-mi traduceți.. (*Tot căutând, gândul îl fură și începe să vorbească singur*) Aci?... Tocmai acum?.. Când.. încă nici odată?.. Ce se... (*bagă de seamă că băieții îl privesc și se uită aplecați și atenți în cartea pe care el o ține deschisă în mâni ca și cum ar căuta cuvintele spuse de el; își revine*) Ce căutați?

GIGLIO. — Apoi traducerea...

BELLI. — Pe care o citeați aci..

PAOLINO. — Nu ceteam nimic! Să-mi traduceți — uite — ast... bucată asta... foarte scurtă. Oh! și apoi faceți-mi plă-

cerea... (*merge de deschide ușa ce dă în cămăruță și-i cheamă la el cu gestul*)
veniți, veniți încoa... să treceți aci în
cămăruța asta... vă rog foarte mult!

BELLI. — (*îngrozit*) Aci?

GIGLIO. — (*idem*) D-le profesor, dar
nici nu se vede.

PAOLINO. — Vă rog foarte mult, numai
nițel. Intrați (*ii împinge înăuntru*), Tra-
duceți amândoi, fiecare partea lui. vă
rog! Haide la lucru, la lucru Nu vă
pierdeți vremea degeaba! (*închide iar
ușa și aleargă la ușa din stânga să
poftească pe d-na Perella să intre*)
Intrați d-nă... poftiți intrați..

SCENA V

**D-nul PAOLINO, D-na PERELLA și NONÒ apoi
dindărătul ușii din fund GIGLIO și BELLI**

Intră prin ușa din stânga d-na Perella cu
Nonò. D-na Perella e virtutea, modestia și
pudoarea personificată, ceea ce n'o împiedică
însă, să fie însărcinată de 2 luni — cu toate că
nu se vede încă — din pricina d-lui Paolino
profesorul particular al lui Nonò. Acum vine
să confirme amantului său bănuiala ei care
s'a preschîmbat în certitudine. Pufoarea și
prezența lui Nonò nu-i permit să o spună pe
față; dar lasă să se întrevadă din ochi și încă
— fără să vrea — deschizând gura din când
în când, sub impulsul stomacului, care o în-

deamnă să dormiteze, din cauza stării de excitație în care se găsește. Atunci își duce batista la gură și cu aceeași demnitate cu care și-ar șterge lacrimile își șterge într'ascuns abundența salivă ce-i vine pe buze. D-na Perella e foarte abătută căci pentru marea ei virtute și exemplara ei pudoare n'ar fi meritat o asemenea soartă. Ține mereu ochii în pământ, nu-i ridică decât în grabă și pe furiș ca să-i exprime d-lui Paolino — într'ascuns de Nonò — îngrijorarea și martirul ce o chinuște. E îmbrăcată, bineînțeles, fără nici un gust, fiindcă moda, de felul ei, n'are alt scop decât să îmbrace virtutea cu o totală lipsă de gust, și deci d-na Perella e vecinică silită să umble îmbrăcată fără pic de gust și numai D-zeu știe cât o face să sufere aceasta. Vorbește cu glas plângător, îndepărtat, ca și când n'ar vorbi ea, ci mânătorul de marionete nevăzut, care o face să se miște, imitând în mod greoi și grosolan vocea unei d-ne melancolice. Cu toate că uneori când își mai uită starea, are mișcări și intonații foarte naturale. Nonò are o drăgălașă înfățișare de cotoi simpatic, cu o splendidă cravată roșie în formă de fluture și cu un guler la gât rotund, alb și scrobrit. Nu i-ar sta rău dacă s'ar apuca cu multă convingere să încalce pe un baston, cu cap de cal, ca copii. Râde mereu și foarte des smârcâie din nas, ca să economisească batista, care îi stă minunat în buzunarul dela piept al hainei bine îndoită și neatinsă).

PAOLINO. — *(repede schimbă o privire de înțelegere cu d-na Perella, îngălbenește văzând starea în care se găsește, în timp ce ea din ochi îi face semn să ia seamă la prezența lui Nonò)* Da? D-ne Sfinte?... Da? *(Intorcându-se la Nonò care asculta de semnele ce-i face ea)* Dragă Nonò!

NONÒ. — Bună ziua!

PAOLINO. — Bună ziua! Să trăești Nonò dragă.. Luați loc, d-nă... *(Incet oferindu-i un scaun)* Zi, nu mai e nici o îndoială? nici o speranță? *La un nou semn din ochi încă și mai stăruitor al d-nei, întorcându-se spre Nonò)* Ei, zi, veniși să-i faci o vizită profesorului tău, Nonò, puiule?

NONÒ. — *(Dă din deget negativ înainte de a vorbi, cu tonul lui obicinuit).* Am fost la Sf-ta Lucia, la debarcader.

PAOLINO. — Așa? Ca să vezi vaporășele?

NONÒ. — *(c. m. s.)* Ca să întrebăm la ce oră sosește papă cu „Segesta“ *(cu un zâmbet prostesc privind și arătând lui Paolino pe maică-sa care cum a șezut a și deschis gura ca un pește)* Uite la mama: iar a început să deschidă gura!

PAOLINO. — *(întorcându-se brusc).* Cum?... Ce?... Gura?... *(Ingrozit de gura*

deschisă a d-nei) D-ne Sf-te! Ce este?.. Ce ai? (Aleargă la ea, care sculându-se cu batista la gură, acum urcă în fundul scenei, lângă ușa cămăruței).

D-NA PERELLA. — *(rezemându-se istovită de unul din dulapuri cu cărți cu batista mereu la gură și făcând semneperate lui Paolino să nu se apropie ci să ia seama pentru toți D-zeii la Nonò) Te rog... bagă de seamă..*

NONÒ. — *(lui Paolino care se întoarce spre el mai mult mort, liniștit și zâmbitor) De trei zile tot deschide gura așa!..*

PAOLINO. — *Ah! las'că n'are nimic, Nonò, puiule.. Absolut nimic! Ma . mama... mămica ta casă ...asta-i! Ii vine mereu să caște...*

NONÒ. — *(întâi face semn cu degetul că nu, apoi cu acelaș deget arată stomacul) Asta-i vine de aci.*

PAOLINO. — *(cu un strigăt) Nu se poate! Ce tot spui, copilașule!*

NONÒ. — *Ba da, ba da, nu-i e bine la stomac.. mi-a spus ea.*

PAOLINO. — *(răsuflând) Așaa — apoi da.. așa da — nu i-o fi tocmai bine.. ș'o fi stricat stomacul, Nonò! Ast-i.*

D-NA PERELLA. — *(gemând din fundul scenei) Ah! vă rog... lăsați asta..*

NONÒ. — Și acuma uite-o că scuiță în batistă, o vezi! scuiță mereu.

D-NA PERELLA. — Vă rog, pentru D-zeu...

PAOLINO. — Dar bine, Nonò, ce-ai înebunit? — Nu se spun astfel de lucruri.

NONÒ. — Dece nu?

D-NA PERELLA. — (*văitându-se, abia vorbind*) Le spune mereu... Le spune și acasă de față cu sluga...

NONÒ. — Rău fac?

PAOLINO. — Rău, nu! Dar crezi că dai dovadă de bună creștere, când vorbești de asta de față cu servitoarea?

D-NA PERELLA. — (*c. m. s.*) Și lui tată-său! O să i spuie numai de cât și lui tată său cum l'o vedea că sosește! (*lui Paolino îngrozită, încet*) Sosește azi! Sosește azi!

PAOLINO. — (*îngălbenind*) Astăzi?

NONÒ. — (*bucuros, bătând din palme*) Astăzi, da! (*repede alergând la maicăsa, stăruiitor*) Oh! mămico, o să-mi dai voie să mă duc cu marinarul pe bord?

PAOLINO. — Dar, Nonò! Dă-te la o parte!

NONÒ. — (*liniștindu-l*) Nu-i fac nimic! Uite că i-a trecut. (*mamei*) Mă lași să mă duc pe bord, mămico? Imi place așa de mult să-l văd pe papa stând pe puntea de comandă dând ordine de a-

terisare, cu șapca lui de căpitan și cu mantaua de cauciuc! Imi dai voie, mă-mico?

D-NA PERELLA. — Îți dau... îți dau voie...
(*lui Paolino arătând pe Nonò*) are să mă omoare....

PAOLINO. — Ah! Nonò, mă faci să-mi pierd ori ce stimă de tine. Nu vezi că mama suferă?

NONÒ. — Ba pe mine mă face să râd când deschide gura așa (*o imită*) ca un pește...

PAOLINO. — Bravo! Mama suferă și tu râzi? Bravo! Și poate ai să-i spui și lui papa că mămica deschide gura ca un pește, ca să râdă și el, nu-i așa? (*Merge la dulapul cu cărți și ia o carte mare ilustrată*) Uite-colea; aveam de gând să ți-o dăruiesc, astăzi!

NONÒ. — „Viața insectelor...” Ce frumoasă-i! dă-mi-o, dă-mi-o!

PAOLINO. — Nu, puiule! Fiindcă nu te porți frumos nu ți-o dau (*în acest moment se aude bătând la ușa din fund și mijloc în acelaș timp*):

GIGLIO ȘI BELLI. — D-le profesor! D-le profesor!

D-NA PERELLA. — (*tot lângă ușe, sărind în sus, vine repede în față*) D-ne D-zeule! Cine-i acolo?

PAOLINO. — Niște dobitoci! Nu-i nimic, d-nă, doi elevi... nu ți fie frică!

NONÒ. — Ei, drăcie! fi ții închiși acolo?

PAOLINO. — (*ducându-se la ușa din fund o întredeschide numai și își bagă capul*) Ce dracu mai voiți?

NONÒ. — (*apropiindu-se curios, ca să-i vadă se vără între picioarele lui Paolino*) I-ai pedepsit, de-i ții acolo?

D-NA PERELLA. — (*chemându-l*) Nonò, vino aci.

GIGLIO. — Nițică lumină, o lumânare măcar, d-le profesor! Nu se vede de loc!

BELLI. — Nici nu vedem să găsim cuvintele în dicționar.

PAOLINO. — Bine, bine. Stați liniștiți! Uite că vă aduc o lumânare (*închide ușa*).

NONÒ. — De ce i-ai închis acolo?

PAOLINO. — Dar nu i-am închis! Le-am dat să facă o traducere.

NONÒ. — (*speriat*) Pe întuneric?

PAOLINO. — Nu, de unde? Mă duc să le dau o lumânare (*pleacă*).

NONÒ. — Până atunci eu mă uit în carte.

PAOLINO. — Ah! nu, nu ți-o mai dau.. nu ți-o dau! (*Ese prin ușa de intrare și numai decât reintră cu o lumânare aprinsă în mână. În timpul ăsta*

elevii Giglio și Belli, întâi unul apoi celălalt, își vâr capetele pe ușa din fund ca să se uite la d-na Perella cu zâmbete malițioase; aceasta se sperie și se simte jenată; și la Nonò, scoțându-i limba).

NONÒ. — *(lui Paolino care intră)* Și-au scos capetele afară amândoi, știi?

D-NA PERELLA. — *(tremurând)* M'au văzut! M'au văzut!

NONÒ. — Intâi unul apoi și celălalt! Și mi-au făcut așa! *(scoate limba).*

PAOLINO. — Am uitat să încui cu cheia! Puțină răbdare, D-nă. *(Se duce la ușa din fund, o între deschide din nou și întinde lumânarea)* Na-vă lumânarea! Deschideți ochii la traducere! *(încuie ușa cu cheia, apoi apropiindu se de Nonò)* Zi, ai vrea să-ți dau cartea asta?

NONÒ. — Eu, da! Ai cumpărat o pentru mine?

PAOLINO. — Da. Și uite ți-o dau; dar cu o condiție, să-mi făgăduiești...

NONÒ. — Da, da... *(se uită la mamă-sa care deschide iar gura).* Dar oh! — ia te uită... Degeaba! Chiar dacă n-oi mai spune eu, ea face iar așa!

PAOLINO. — D-ne! D-ne! E de nesuferit! *(întorcându-se către Nonò)* Tu, cel puțin, puiule, nu mai spune! Bagă de seamă!

mi-ai făgăduit! Dacă nu te ții de vorbă sboară cartea! Șezi colea (*îl așează pe un scaun cu spatele la mamă-sa, îi mai pune altul în față înaintea cărții*) uite așa — acum uită-te! (*Se apropie de d-na Perella, care se luptă iar cu bap-tista la gură*) E grozav! E grozav! Asta le dă de gol, cât de colô! Nu mai încape vorbă!

D-NA PERELLA. — (*văitându se*) Sunt per-dută .. nu mai pot... nu mai scap eu din asta... Numai moartea..

PAOLINO. — Dar nu! Ce tot spui?

D-NA PERELLA. — Ba da... ba da...

PAOLINO. — Dacă te lași așa, e mai rău!

D-NA PERELLA. — Nu înțelegi, dacă mi-o veni să fac așa înaintea lui.

PAOLINO. — N-ai decât să nu faci!

D-NA PERELLA. — (*cu un accent natural*) Parcă-i după voia mea!... Dacă îmi vine. (*Iar vorbind ca mai înainte*) Aceleași semne întocmai, când eram cu Nonò!

PAOLINO. — Și atunci? Ah! vrea să zică le cunoaște el?

D-NA PERELLA. — Cum să nu le cunoască! Ba încă râdea când mă vedea făcând așa, cum râdea și Nonò adineauri.

PAOLINO. — Oh! D-ne! Atunci are să bage numai decât d - seamă?

D-NA PERELLA. — Sunt perdută... sunt per-
dută!

PAOLINO. — Nu te poți stăpâni și tu să
nu mai faci, ce D-zeu!

D-NA PERELLA. — Dacă îmi vine de co-
lea... așa deodată.. Un fel de contrac-
țiune a...

NONÒ. — (*alergând cu cartea în mâni*)
Oh! Uite, mămico! Ce frumos e!.. Pă-
ianjenul ăsta mic în mijlocul pânzei lui.

PAOLINO. — (*de la o mișcare de furie
numai decât stăpânită, trece la o
exagerare comică de dragoste*) Da, da,
dar mai las-o acuma... Nonò, pușorule,
e un păianjen, da, care își țese pânza..
dar uită-te tu la el! Mai sunt încă și alte
animale mici să vezi, sunt multe!
Multe! uită-te tu la ele; mămica are să
se uite la ele mai pe urmă în toată li-
niștea. Păianjeni, furnici, fluturași... (*il
așează iar la locul lui c. m. s.*)

Uite aci... așa... stai cuminte!... stai fru-
mos! (*Iar se aude bătând la ușa din
fund și numai decât*):

BELLI. — D-le profesor! D-le profesor!

PAOLINO. — Eu îi omor, pe onoarea mea!
(*Aleargă la ușa din fund și o des-
chide*) Ce mai este? Nu puteți sta lini-
știți un sfert de oră să vă faceți cum ei
cade traducerea, pe care ar face-osș

un băiat din clasa 2-a gimnazială.

BELLI. — (*scoțând capul pe ușe*) „Nu numai dar încă...” D-le profesor...

PAOLINO. — Dar încă, ce ?

BELLI. — Așa scrie în carte (*arată cartea*) Nu numai dar încă. — E o formă adverbială, nu-i așa?

PAOLINO. — Auzi, adverbială! Ce adverbială, măgarule! Nu vezi că exprimă o coordonare?

GIGLIO. — Așa-i, așa-i, d-le profesor! Eu nu i-am spus, d-le profesor? Crește în intensitate și în valoare...

PAOLINO. — Dar asta o știe și copilul ăla de colo (*arată pe Nonò*). „Nu numai dar încă” spune Nonò! Cum se traduce? „Nu numai”...

NONÒ. — (*repede, sărind în picioare, atent*) **Non solum!**

PAOLINO. — Foarte bine! Sau mai cum?

NONÒ. — Sau... **Non tantum!**

PAOLINO. — Foarte bine! Sau mai cum?

GIGLIO. — **Non modo**, d-le profesor, **non modo** sau **tantum modo**.

PAOLINO. — (*împingându-l iar în cămăruță*) Apoi dacă știți, duceți-vă dracului amândoi (*reîncuie ușa*).

D-NA PERELLA. — D-ne, ce rușine!... Vai, ce rușine!

PAOLINO. — Dar nu! Dece? Nu te teme! Tu ești aci mama unui elev... D-aia l'am

și întrebat adineaori pe Nonò! Mai curând, scârba aia de Rosaria să nu...

D-NA PERELLA. — Mi-a aruncat niște ochi! Vai ce ochi mi-a aruncat.

PAOLINO. — Rău ai făcut că ai venit... veneam eu mai spre seară.

D-NA PERELLA. — Dar „Segesta“ sosește la 5! Trebuia să-ți dau de știre și să-ți spun că nu se mai poate ascunde... Nu vezi? Nu mai e, nu mai poate încăpea nici o îndoială, de acuma... Ce o să mă fac?

PAOLINO. — Nu știi când mai pleacă iar?

D-NA PERELLA. — Chiar mâine!

PAOLINO. — Mâine?

D-NA PERELLA. — Da, pleacă în Orient! Și o să lipsească iar, alte două luni, cel puțin!

PAOLINO. — Vreasăzică n'are să stea acasă decât la noapte?

D-NA PERELLA. — Și de data asta o să fie ca și în celelalte dăți! Asta poți fi sigur!

PAOLINO. — Oh! nu, ferească D-zeu, nu se poate!

D-NA PERELLA. — Cum... nu?... Nu ți-am spus.

PAOLINO. — Asta n'o să fie?

D-NA PERELLA. — Dar cum? Cum? Nu'l știi cum e? Sunt perdută, Paolino... sunt

perdută... (*bate cineva la ușa din stân-ga*).

PAOLINO. — Cine-i ?

SCENA VI

ACEIAȘI, ROSARIA.

ROSARIA. — (*deschizând ușa*) Trebuie să iau, dacă-mi dați voie, cheia lăsată de d-l Totò pentru fratele d-sale d-nul doctor. Am uitat-o colea pe masă (*se îndreaptă să o ia*).

PAOLINO. — (*căruia i a trăsnit o idee*) Doctorul zici? Ia stai nițel!... Zici că doctorul e aci ?

ROSARIA. — Mi-a cerut cheia.

PAOLINO. — (*luându i cheia din mâni*) Ad-o încoa. Spune-i să aștepte un moment, că am să-i spun ceva.

ROSARIA. — Dar e mort de somn sărmanul! Zice că n'a dormit toată noaptea.

PAOLINO. — N'auzi ce-ți spun? Spune-i să aștepte nițel.

ROSARIA. — Bine, cum poftiți. (*ese*)

D-NA PERELLA. — (*spăimântată*) Vai de mine, ce vrei să faci? Ce vrei cu doctorul, Paolino ?

PAOLINO. — Nu știu. Am să vorbesc cu el. Am să-i cer un ajutor, un sfat.

D-NA PERELLA. — Ce ajutor ? Pentru mine ?

PAOLINO. — Da ! Lasă că știi eu, lasă-mă să încerc...

D-NA PERELLA. — Nu, nu, Paolino ! Ce vrei să-i spui ? Pentru D-zeu !

PAOLINO. — Dar trebuie să te ajut !

D-NA PERELLA. — Ai să mă compromiți !

PAOLINO. — Vrei să mori ?

D-NA PERELLA. — Mai bine să mor de cât așa rușine !

PAOLINO. — Ești nebună !... Nu mă ai lângă tine ? Lasă mă pe mine să...

D-NA PERELLA. — Ce ai să faci ?

PAOLINO. — Nu știi încă, nu-ți spun ? Ceva ! Doctorul mi-e prieten intim, suntem ca frați. Lasă-mă să-i vorbesc. Tu, du-te. Voi trece pe la tine pe acasă înainte să sosească „Segesta“. Am să stau la masă cu voi ! (*Ducându-se la Nonò care se uită mereu în carte*). la cartea cu tine și du-te cu mama ; trec pela voi mai târziu să-ți scriu colea. (*arată coperta*) O dedicație frumoasă : „Iubitului meu Nonò ca premiu pentru progresele făcute la limba latină ? Vrei ?

NONÒ. — Da, da... E foarte frumoasă ? Chiar și ce-i scris..

PAOLINO. — Dă-mi o guriță.

D-NA PERELLA. — Și mulțumește-i d-lui profesor, Nonò..

NONÒ. — *(cu obicinuitul său gest din deget)* Nu mai e nevoie.

D-NA PERELLA. — De ce nu mai e nevoie?

NONÒ. — El singur mi-a spus. *(lui Paolino)*. Nu-i așa?

PAOLINO. — Foarte adevărat. Foarte adevărat! Du-te, du-te, Nonò ..

NONÒ. — Vii la masă la noi?

PAOLINO. — Da, și o să-ți aduc prăjituri d-alea care-ți plac ție.

NONÒ. — Da, da... Bună ziua! Vino repede, auzi?

PAOLINO. — La revedere în curând, d-nă. *(încet)* Curaj! Curaj!

D-NA PERELLA. — La revedere! *(Ese cu Nonò prin s'ânga condusă de Paolino. Scena rămâne goală un moment.)*

SCENA VII

PAOLINO, DOCTORUL POLEJO, apoi GIGLIO și BELLI.

PAOLINO. — *(făcând loc doctorului să intre)*. Intră, intră doctore. *(il face să intre, intră apoi și el)* Și șezi colea. *(arătându-i un fotel)*.

D-RUL NINO POLEJO. — *(frumos bărbat, cam de 30 de ani, blond cu ochelari)* Ce să mai stau? Nu pot, zău! Trebuie

să mă duc să mă culc, dragul meu.

PAOLINO. — Și eu dimpotrivă, îți spun că poți să-ți iei nădejdea de la somn pe ziua de azi!

D-RUL NINO POLEJO. — Ce face ?

PAOLINO. — Am să-ți spun ceva foarte grav.

D-RUL NINO POLEJO. — Și d'aia să numă duc să mă culc ? Ești nebun !

PAOLINO. — Mă rog, ești ori nu ești doctor ?

D-RUL NINO POLEJO. — Ah ! dacă ai nevoie de profesia mea !

PAOLINO. — Da, și numai decât !

D-RUL NINO POLEJO. — Ei, atunci, spune.

PAOLINO. — Îți spun... Stai că-ți spun... N-auzi că e vorba de ceva foarte grav. Vrei să-ți vorbesc, așa numai decât, când zici că pici de somn și vrei să te duci să te culci ?

D-RUL NINO POLEJO. — Dacă mi-e somn, ce vrei, mi-e somn și pace. Cred că am și eu dreptul să dorm, dupe o noapte întreagă de gardă !

PAOLINO. — Stai să spun să-ți aducă o cafea ! Două cafele !

D-RUL NINO POLEJO. — Ce cafea ! Mai bine spune repede !

PAOLINO. — Oh ! Stai că mi-a venit o idee ! Știi ce ? Mă urc colò sus pe bi-

lioteca aia și mă arunc jos ; îmi rup un picior și astfel te silesc să stai lângă mine, o jumătate de zi.

D-RUL NINO POLEJO. — Bravo ție! M-ai sili să-ți îngrijesc piciorul dar de spus tot nu mi-ai spune.

PAOLINO. — Ba da, ba da, cum să nu-ți spun, auzi acolo!

D-RUL NINO POLEJO. — Mi-ai spune tu, dar eu nu te-aș asculta, fiind că ar trebui să-ți îngrijesc piciorul.

PAOLINO. — Dar n'o să te duci să te culci!

D-RUL NINO POLEJO. — Ce am câștiga mă rog ? Eu mi-aș pierde somnul și tu ți-ai frânge piciorul; și iată jumătatea de zi pierdută. Așa, dacă mi-ai da timp să mă odihnesc câteva ore...

PAOLINO. — Nu se poate ! Nu se poate ! Nu-i timp de pierdut ! Trebuie să-mi vii într'ajutor, numai de cât.

D-RUL NINO POLEJO. — Ce ajutor să-ți dau ? Despre ce-i vorba, mă rog ?

PAOLINO. — De viața mea, Nino ! De viața mea, pentru-că — dacă nu mă ajuți — eu sunt un om pierdut : mort și îngropat ! Și nu numai eu ! E în joc viața a patru persoane... ba nu, nu, chiar a cinci ; da a cinci persoane, pot zice ! Pentrucă eu, în situația în care mă gă-

sesc, pot să pricinuesc un adevărat măcel.

D-RUL NINO POLEJO. — Ce spui, frate?

PAOLINO. — Îți jur pe ce am mai scump! Un adevărat măcel, îți jur.

D-RUL NINO POLEJO. — Dar însfârșit, ce este? Ce ți s'a întâmplat?

PAOLINO. — Trebuie să-mi dai o doctorie numai decât, acum de dimineață!

D-RUL NINO POLEJO. — O doctorie! Ce doctorie?

PAOLINO. — Nu știi! Lasă mă să-ți spun...

D-RUL NINO POLEJO. — Dacă mi-o sta în putere...

PAOLINO. — Îți stă, cum să nu-ți stea? Ba încă o doctorie pe care numai tu mi-o poți da

Î-RUL NINO POLEJO. — Ei hai, zi, să te aud. (*șeade*).

PAOLINO. — Mă ascuți?

D-RUL NINO POLEJO. — Vezi bine, mai e vorbă? Hai, spune!

PAOLINO. — Ca unui frate, bagă de seamă! Îți vorbesc ca unui frate. Mai mult! Medicul e ca și duhovnicul, nu-i așa?

D-RUL NINO POLEJO. — Firește. Și noi avem secretul profesional.

PAOLINO. — Ah! Foarte bine! Am să-ți spun atunci sub pecetia spovedaniei. Ca unui frate și ca unui preot. (*Iși pune o*

mână pe stomac și cu o privire plină de înțeles adaugă solemn). Ca mormântul!

D-RUL NINO POLEJO. — *(râzând)* Mormânt, curat mormânt! Numai, spune odată.

PAOLINO. — Nino. *(Cască ochii mari, întinde o mână și lipește arătătorul cu degetul mare ca să dea mai multă greutate celor ce are să spună).* Perella are două case...

D-RUL NINO POLEJO. — *(aiurit)* Perella? Dar cine-i Perella?

PAOLINO. — *(întrerupându-l)* Perella, căpitanul, pentru D-zeu!
(Apoi încet, fiindcă își aduce aminte că cei doi copii sunt închiși alături) Perella, de la Navigația Generală! Căpitanul de vas! Comandantul vasului «Segesta»!

D-RUL NINO POLEJO. — Bine, bine! Am înțeles. Căpitanul Perella. Nu'l cunosc.

PAOLINO. — Ah! nu-l cunoști? Cu atât mai bine! Dar ori cum: ca mormântul!
(Cu acelaș aer serios și grav reia). Două case. Una aci, una la Neapoli.

D-RUL NINO POLEJO. — Ferice de el. Două case. Ei și apoi?

PAOLINO. — *(măsurându-l cu dispreț, apoi descompunându-se tot, în ura ce-l*

consumă) Ah! ți se pare nimic asta? Un bărbat însurat, și cu copil, care profită mișelește de meseria lui de marin-ar și-și face altă casă în alt oraș, cu o altă femeie, ți se pare nimic, d-tale? Dar astea's obiceiuri turcești, la dracu'ncolo!

D-RUL NINO POLEJO. — Mai turcești nici nu se poate, cine spune altfel? Dar ție, ce-ți pasă? Ce te privește pe tine?

PAOLINO. — Ah! Ce-mi pasă mie, zici?

D-RUL NINO POLEJO. — Ce-i rudă cu tine, nevasta lui Perella? (*se aude bătând tare în ușa din fund*).

GIGLIO și BELLI. — D-le profesor! D-le profesor!

PAOLINO. — (*sărind în sus*) Iar! Ei nu, zău, că fac o nenorocire pe ziua de azi! (*fără să se scoale, strigă spre fund*) ce v-a mai apucat?

BELLI. — Am isprăvit, d-le profesor!

GIGLIO. — Deschideți! Că ne înăbușim! Deschideți!

PAOLINO. — Un moment, numai un moment! Nu se poate să fi isprăvit!

BELLI. — Dacă vă spun c'am isprăvit.

GIGLIO. — Nu mai putem răsufla aci! Deschideți!

PAOLINO. — Nu deschid nici mort! Corectați-vă singuri lucrările și stați liniș-

tiți! Ora încă nu s'a isprăvit. (*Doctorului Polejo*). Nu trebuie să-mi pese, zici, fiindcă nu-i ruda mea? Ei, și dacă ar fi?

D-RUL NINO POLEJO. — Ei, dacă-i rudă cu tine...

PAOLINO. — Nu-e. E o biată femeie care suferă chinurile iadului! O femeie cinstită, înțelegi? Inșelată într'un chip infam n'auzi? De bărbatul ei chiar! Ce, trebuie să fii numai decât rudă cu ea ca să te simți mișcat, indignat, revoltat?

D-RUL NINO POLEJO. — Ba nu... Nu... dar nu văd ce aș putea să-i fac eu, spuneși tu...

PAOLINO. — Dacă nu mă lași să isprăvesc, omule! Admir—să-ți spun drept—nepăsarea asta a ta, pe când eu stau pe jeratec.—Nu vezi cum mă perpelesc? Uite aici? (*il ia de mână și îl strânge de-l face să țipe*).

D-RUL NINO POLEJO. — (*trăgându-și mâna*) Ei, dar mă doare! Ce, ai înnebunit?

PAOLINO. — Numai ca să te fac să simți cum e când vorbești de alții! Tu îi vezi de dinafară pe ceilalți, și nu-ți pasă de ei! Ce sunt ei pentru tine? Nimic! Chipuri ce-ți trec pe dinaintea ochilor, alt nimic! Pe dinăuntru, pe dinăuntru trebuie să-i vezi; să te identifice cu ei... să simți în locul lor... uite, așa... (*arată*

mâna pe care d-rul și-o mai netezește).
O durere pe care ți-o asimilezi!

D-RUL NINO POLEJO. — Foart-ți mulțumesc dragul meu! Imi ajung ale mele! fiecare cu ale sale. Dar, nu zău, știi că ai haz!

PAOLINO. — Îs comic, nu-i așa! (*râde privindul*) Foarte comic. Știu, știu. Vederea limpede, deschisă a patimilor, — și încă acelor mai triste mai dureroase — are darul, știu bine, să stârnească râsul tuturor. Te cred! nu le ați simțit nici odată, sau obișnuiți cum sunteți să vi le mascați (pentru că sunteți toți căptușiți cu minciuni) nu le mai puteți recunoaște într'un biet om ca mine, care are nenorocirea de a nu și le ști ascunde și stăpâni! Înțelege-mă! Înțelege-mă pentru D-zeu! Înțelege-mă cu inima ta! Sufăr!

D-RUL NINO POLEJO. — Dar de ce suferi? Uite-mă! Sunt gata! Dacă nu-mi spui de ce suferi! Imi vorbești de d-na Perella...

PAOLINO. — Apoi da, tocmai, de ea e vorba...

D-RUL NINO POLEJO. — Suferi din cauza d-nei Perella?

PAOLINO. — Da, Nino dragă! Pentru că tu nu știi! nu știi! Lasă-mă să-ți spun. Stimabilul căpitan Perella, neprețuitul căpitan Perella ăsta, nu se mulțumește,

mă înțelegi, să-și înșele soția, să aibă o altă casă la Neapoli, cum îți spuneam, cu o altă femeie. Nu, și fiindcă are trei patru copii cu aia de acolo, și unul aci cu nevastă-sa, nu vrea să mai aibă alții!

D-RUL NINO POLEJO. — Cinci copii—i-or fi de ajuns!

PAOLINO. — Ah! așa gândești tu! Cu nevastă-sa unul, unul singur! Cei de colo nu's legitimi; și dacă mai are vreunul cu aia de acolo, poate dacă vrea, să-l puie într'un azil de copii găsiți, mă înțelegi? Pe câtă vreme aci cu nevastă-sa nu poate! De un fiu legitim nu te poți scăpa atât de ușor, nu-i așa?

D-RUL NINO POLEJO. — Firește că nu...

PAOLINO. — Apoi atunci, călăule, ce mai stai? (De trei ani ține istoria asta, m-a-uzi?) Gândește-te, cum sosește aci, sub cel mai mic pretext, iar se ia la ceartă cu nevastă-sa, noaptea se închide în odaia lui și se culcă singur. Ii trânteste ușa în nas, mă 'nțelegi? Trage zăvorul și a doua zi, pleacă iar la dracul să-l ia, și pe noi ne lasă... cum ne-a găsit! De trei ani... tot așa face.

D-RUL NINO POLEJO. — (cu o compătimitate care nu reușește să-i alunge

un zâmbet)! Oh! biata femeie... auzi, fi închide ușa în nas!

PAOLINO. — În nas... și mai trage și zăvorul. — Și a doua zi... (*face gestul din mână că o șterge p'aci în colo*).

D-RUL NINO POLEJO. — Biata femeie!... Auzi d-ta!

PAOLINO. — Chiar așa!... Și asta-i tot ce găsești să-mi spui?

D-RUL NINO POLEJO. — Dar ce vrei să-ți mai spun? Eu încă tot nu pricep, mă eartă, ce aș putea face. Imi pare rău... mă mâhnește...

PAOLINO. — Atâta tot? Dacă ar fi sora ta, dacă Perella ar fi cumnatul tău și ai ști că se poartă astfel cu nevastă-sa...

D-RUL NINO POLEJO. — Ah! Fire-ar al dracului, i-aș pune mâna în beregată.

PAOLINO. — Apoi vezi? Vezi? I-ai pune mâna în beregată, nu-i așa?

D-RUL NINO POLEJO. — Te cred! Ca frate...

PAOLINO. — Dar dacă biata femeia asta n'are nici un frate? Și n'are pe nimeni, nimeni așa dar, care să-i poată — cu un drept legal — pune mâna în beregată, d-nului căpitan Perella, și să-i amintească cu chipul acesta, datorile sale de soț; atunci trebuie așa — dar lăsată femeia asta să moară, fără să i se

dea o mână de ajutor ? Ți se pare drept, ți se pare cinstit ?

D-RUL NINO POLEJO. — Bine da,... — dar tu ?...

PAOLINO. — Eu ? Ce... eu ?

D-RUL NINO POLEJO. — Dă-mi voie... Dar mai întâi și mai întâi cum de știi tu toate astea ?

PAOLINO. — Cum de știi ? !... Apoi le știu... le știu... pentru că... da, pentru că de un an... dau lecții de... latină băiatului, fiului lui Perella, care are 11 ani..

D-RUL NINO POLEJO. — (*înțelegând*) Așaa!... Atunci o fi poate chiar d-na care a eșit adineauri de aci cu un copil?

PAOLINO. — (*repede ca și când i-ar sări în cap*) Ca mormântul! Oh! Secretul profesional!

D-RUL NINO POLEJO. — La dracu încolo. Te mai îndoești!

PAOLINO. — Te rog ca pe Christos! Virtutea în persoană! Tu nu poți înțelege, dragă Nino, nu poți pricepe câtă milă îmi inspiră pentru toate lacrimile ce varsă, biata femeia asta. Câtă bunătate! Ce nobleță de sentimente! Ce nevinovăție! Că doar e frumoasă! Ai văzut-o.

D-RUL NINO POLEJO. — Nu prea... că-și trăsesese voalul pe ochi.

PAOLINO. — E frumoasă! De ar fi urâtă

aș mai zice! Dar e frumoasă! Incă-i tânără! Și să se vadă tratată așa, înșelată, disprețuită și părăsită într'un colț, așa, ca o cârpă nefolositoare. . Aș vrea să văd cine ar fi știut să reziste! Cine nu s'ar fi revoltat? Și cine ar îndrăzni s'o osândească?

D-RUL NINO POLEJO. — (*dându-se îndărât*) Eu, nu!

PAOLINO. — Nu, dar aș vrea să te văd că o osândești!

D-RUL NINO POLEJO. — Ferească D-zeu! Dacă într'adevăr bărbatul să poartă așa cu ea...

PAOLINO. — Chiar așa, chiar așa! Cred că nu o să te îndoiești acuma de vorba mea.

D-RUL NINO POLEJO. — D-ne ferește! Auzi acolo!

PAOLINO. — Dacă-i așa, dragă prietene, dă-mi repede o mână de ajutor ca să o scap; deoarece biata femeia asta se găsește acuma pe marginea unei prăpastii. Ajută-mă, ajută-mă, până nu se aruncă în ea. Trebuie scăpată!

D-RUL NINO POLEJO. — Bine, bine... dar cum?

PAOLINO. — Cum? Dar nu înțelegi care poate fi, ce reprezintă pentru ea, prăpastia, părăsită cum e de 3 ani de bărbatu-său? Se găsește... se găsește biata femeie într'o..

D-RUL NINO POLEJO. — (*îl privește, crede că pricepe cu toate că n'ar voi*) Într'o... ce?

PAOLINO. — (*ezitând 'dar în așa fel că nu mai lasă nici o îndoială*) Apoi... da... într'o... într'o poziție îngrozitoare... disperată...

D-RUL NINO POLEJO. — (*ridicându-se și privindu-l acum cu asprime și răceală*) Ah! nu, nu, dragul meu! Eu, nu fac lucruri de astea, să știi tu? Nu vreau să am de aface nici în clin nici în mână cu codul penal, m'auzi?

PAOLINO. — (*cu o mișcare plină de mirare și de indignare*) Dobitocule! Dar ce-ții fi închipuind? Ce-i fi crezut că-ți cer?

D-RUL NINO POLEJO. — Cum, ce-mi închipui? Sunt doctor... și când îmi spui că se găsește...

PAOLINO. — Vită încălțată! Drept cine mă iei pe mine? Dar aia e o femeie cinstită! Aia, nu ți-am spus-o odată, că-i virtutea în persoană!

D-RUL NINO POLEJO. — Ei las-o... mai slăbește-mă!

PAOLINO. — Nu, nu! Nu te slăbesc de loc! E așa cum îți spun!

D-RUL NINO POLEJO. — O fi! Dar par'că a-dineaurea îmi cereai să...?

PAOLINO. — (*stăruitor*) Ce-ți ceream mă rog? Ai crezut că-ți ceream să faci o crimă? O imoralitate de felul ăsta, pentru ea și chiar pentru mine? M-ai crezut până 'ntr'atâta de ticălos, încât să-ți cer ajutorul tău ca să... Oh! asta mă desgustă, mă îngrozește numai când mă gândesc?

D-RUL NINO POLEJO. — (*pierzându-și aproape răbdarea*) În sfârșit: spune-mi, ce dracu vrei atunci dela mine? Eu nu te pricep!

PAOLINO. — (*încurajat*) Un lucru drept, vreau. Vreau ceva cinstit și moral!

D-RUL NINO POLEJO. — Ce anume?

PAOLINO. — (*prinzând la glas*) Vreau ca Perella să se poarte ca un adevărat soț — iată ce vreau! Să nu-și mai închidă ușa în nasul neveste-sei, când o debarca azi! Asta vreau!

D-RUL NINO POLEJO. — Și-mi ceri asta mie? (*isbucnește într'un hohot de râs neisprăvit*) Aha! ha! ha! ha! Care va să zică.. vrei, cum s'ar zice, să silesc măgarul să bea cu sila? aha! ha! ha!

PAOLINO. — (*în timp ce doctorul râde mereu, privindul țintă*) Ei ce râzi, ce râzi așa, dobitocule? E vorba de o tragedie și tu râzi? E în joc onoarea unei femei, viața ei și tu râzi? Despre mine

nu-ți mai vorbesc! (*Hotărît, strângându-l de braț*) Oh! știi ce are să se întâmple? (*feroce*) Perella, îmbarcat de 3 luni sosește deseară. Are să petreacă aci numai noaptea asta. La noapte. Măine pleacă iar în Orient și iar o să mai lipsească încă cel puțin trei luni. Acuma ai priceput? Trebuie neapărat să ne folosim de ziua de azi pe care are s'o petreacă aci, sau totul e pierdut!

D-RUL NINO POLEJO. — (*stăpânindu-și răsul*) Bine, bine, dar... dar, vezi că, eu...

PAOLINO. — Nu mai râde... nu mai râde... că te omor!

D-RUL NINO POLEJO. — Uite, nu mai rad!

PAOLINO. — Ba râzi, râzi, dacă vrei, de disperarea mea, dar vino-mi în ajutor pentru D-zeu! Trebuie să cunoști tu vre o doctorie — doar ești doctor — trebuie să știi tu vr'un mijloc...

D-RUL NINO POLEJO. — Ca să-l împiedic pe căpitan să-i mai găsească nod în papură neveste-si la noapte?

PAOLINO. — Ei uite. Vezi așa!

D-RUL NINO POLEJO. — În numele moralei nu-i așa?

PAOLINO. — Și să ne scapi, pe nenorocita aia de martiră și pe mine! Tot îți mai vine să râzi?

D-RUL NINO POLEJO. — Nu — nu mai râd,

vezi și tu, caut însă și eu se... — dar căpitanul ăsta... Mă rog: câți ani are?

PAOLINO. — Știu eu? Vre-o 40...

D-RUL NINO POLEJO. — Ah! vasăzică e încă zdravăn!

PAOLINO. — Cât un taur!

D-RUL NINO POLEJO. — Zici că se întoarce dintr'o călătorie de 3 luni?

PAOLINO. — Da, dar vezi că în drum a mai dat nițel și pe la Neapoli, înțelegi tu?

D-RUL NINO POLEJO. — Ah! da... pe la casa ailaltă!

PAOLINO. — Tocmai. — Călăul! — Și totdeauna face așa!...

D-RUL NINO POLEJO. — Se oprește întâi la Neapoli?

PAOLINO. — Neapoli!

D-RUL NINO POLEJO. — Atunci trebuie să-l facem să-și aducă numai decăt aminte astă seară — dar numai decăt — că mai are și aici o casă.

PAOLINO. — Și o soție!

D-RUL NINO POLEJO. — Care-l așteaptă...

PAOLINO. — *(surprinzând o nuanță de ironie în tonul doctorului, se supară)* Ah! mă rog, i-ascultă, nu care cumva crezi că...

D-RUL NINO POLEJO. — Nu, nu D-ne păze-

ște! — El e de vină! — Dar vezi că... ori cum... o mai fi poate... mai știi, poate a mai fi și altceva.

PAOLINO.— Nu: nici ideie! Nu-i decât vina lui, și urmările ei!

D-RUL NINO POLEJO. — Apoi da, asta zic și eu... o urmare pe care poate că tu ai fi putut-o...

PAOLINO. — (*râde întrerupându-l*) Dar cine crezică a voit-o?—N ci eu, nici ea. Poți fi sigur!.. Acuma, mă rog: cine-i de vină? Intenția crezi? Nu. Întâmplarea!— Dacă tu n'ai avut intenția, atunci rămâne întâmplarea — o nenorocire! Ascultă încoa: e întocmai ca și când tu ai avea o bucată de pământ și ai lăsa-o în paragină. — Pe bucata ta de pământ crește un copac, de care nu îngrijești. Ca și cum n'ar fi al tău. — Bine. Trece unul — Culege un fruct din copacul ăla; îl mănâncă; aruncă jos sâmburele. — Il aruncă... așa, numai prin faptul că a cules fructul lăsat în părăsire— Bine. Intr'o bună dimineață, din sâmburele ăla te pome-nești că răsare un alt copac!— Se chiamă că l'ai sădit tu?— Nu!— L'a vrut— glia— care a primit... uite așa... sâmburele.— Spune tu: Copacul care a răsărit al cui este?— Al tău, care ești stăpânul locului?

D-RUL NINO POLEJO. — Al meu? Ah! nu, foarte-ți mulțumesc!

PAOLINO. — (*Îl apucă deodată furios, scuturându-l de braț.*) Apoi atunci păsește-ți pământul, d-le! Pășește-ți bucata de pământ! Nu lăsa pe alții se treacă și se culeagă fructe din copacul părăsit.

D-RUL NINO POLEJO. — Da, da, nici eu nu zic altfel! — Dar mă iartă; ce-mi spui mie asta! Ce mă privește pe mine? Asta căpitanul s'o facă.

PAOLINO. — Și trebuie s'o facă! trebuie s'o facă! — Și zici că are s'o facă?

D-RUL NINO POLEJO. — Ei d-ne, vom căuta noi să-l silim, s'o facă și fără s'o vrea.

PAOLINO. — (*sărutându-l cu recunoștință și admirație sgomotoasă.*) Nino, ești un înger! Dar ia zi, zi! cum? cum?

D-RUL NINO POLEJO. — Cum!... Stai nițel, (*Pauză. Se gândește*) Ia spune-mi: Căpitanul ia masa acasă?

PAOLINO. — Acasă, da... cam pe la 6, cum debarcă. Sunt invitat și eu la masă...

D-RUL NINO POLEJO. — Ah! foarte bine. — Ei atunci... — da, cred, că n'ai să te duci la ei la masă așa, cu mâna goală.

PAOLINO. — De ce? — Ba am făgăduit să-i duc băețelului nițele prăjituri...

D-RUL NINÒ POLEJO. — Foarte bine! (*întrerupându-l*) Ascultă, du-te tu de-ți cumpără prăjiturile.

PAOLINÒ. — (*nepricepând încă*) Cum asta? Pentru ce? Dar tu?

D-RUL NINO POLEJO. — Du-te pe urmă la farmacie, la frate-meu Totò.

PAOLINO. — Dar ce vrei să faci cu ele?

D-RUL NINO POLEJO. — Așteaptă-mă tu la Farmacie. Dă-mi măcar timpul să mă spăl nițel, ce D-zeu! M'ai făcut să-mi perd și somnul!

PAOLINO. — Ah! nu, știi! Nu te las Nino! Nu te las să pleci, până nu-mi spui mai întâi...

D-RUL NINO POLEJO. — Ce vrei să-ți spun? Îți spun să te duci să-ți cumperi prăjiturile, și pâna una alta să-mi dai cheia de la odaie.

PAOLINO. — Dar prăjiturile sunt pentru băeat.

D-RUL NINO POLEJO. — Foarte bine. Dar presupun că vei oferi din ele și d-nei și chiar d-lui Căpitan — (*îl privește intenționat*) M'ai priceput?

PAOLINO. — Și prăjiturile?

D-RUL NINO POLEJO. — Apoi, lasă! Asta-i treaba mea — dă-mi cheia.

PAOLINO. — Nu! Nu ți-o dau! Ai să te pui pe somn și...

D-RUL NINO POLEJO. — Dar nu, credemă! Mi-a și trecut somnul.

PAOLINO. Spală-te aci la mine dacă vrei.

D-RUL NINO POLEJO. — Dar fugi încolo! Parcă'i fi copil, zău așa! Haide, dă-mi-o, dă-mi-o...

PAOLINO. — (*dându-i cheia*) Ține. Mă încred în tine, bagă de seamă. Nu uita Nino că-i vorba de viață — (*reapucat, de o îndoeală îngrijorată.*) Dar ce vrei să faci cu prăjiturile?

D-RUL NINO POLEJO. — Ți-am spus odată; lasă-mă să fac cum știu.

PAOLINO. — Așaa? Bine — Așa dar poți tu... poți cu... cu știința ta? (*stăpânindu-se cu o mișcare de necaz*) Oh! D-ne! Asta? Asta!

D-RUL NINO POLEJO. — Ce mai e?

PAOLINO. — Ce să mai fie? Ce să mai fie? — Crezi poate că eu, eu ăsta, care-ți vorbesc, adică nu-mi dau seama de gravitatea ajutorului pe care ți-l'am cerut? Eu să cer ajutor, științei pentru într'o astfel de împrejurare — eu — ție, care te slujești de știință... tocmai ca să salvezi viața — căci și eu o iubesc, știința, fără de nici un interes! O respect cu prețul atâtor sacrificii!

D-RUL NINO POLEJO. — Oh, nu, ascultă. Dacă crezi cumva că o înjosești...

NONÒ. — Nu! Nu mă 'nțelegi! Eu spuneam, să fii silit să recurgi la... (*sufală*) Uff!... Toate măruntaele se răscolesc în mine, crede mă! Să fii cuprins așa... fără să știi... din senin — de nițică milă pentru o femeie pe care o vezi plângând și care nu vrea să-ți spună dintru'ntâiu, de ce plânge... Tu o silești să-ți spuie... o... o mângâi... azi... o mângâi mâine., și... și pe urmă, ei da, d-le, te pomeneșii prins, uite așa — din pricina cruzimii feroce și batjocoritoare a unei brute — uite așa — într'o încurcătură ca asta — ridicolă da, crezi că eu nu-mi dau seama? Iar râzi.. ai râs destul...

D-RUL NINÒ POLEJO. — Ei firește... Dar nu.

PAOLINO. — Ba da! Ba da! Și te-am făcut să râzi — fiindcă vreau ..

D-RUL NINÒ POLEJO. — Să-și facă datoria de soț, căpitanul...

PAOLINO. — Pentru că nu pot să vreau altceva — nu înțelegi?

D-RUL NINÒ POLEJO. — Morala, morala, vezi bine.

PAOLINO. — Dar nu-i a mea! A voastră e! Așa cum o vreți voi! Pentru că eu, din contra, l-aș ucide — și uite, îți jur, eu îl omor — dacă nu și-o face datoria, d-l căpitan! — Tu, cred, că-ți dai seama,

că într'adevăr, sunt un om cîstit eu, la dracu'ncolo; și că aș lua-o de nevas-tă eu, dacă ar depinde de mine, pe fe-meia asta, și numai decît, numai ca să-i îndrept greșeala.

D-RUL NINO POLEJO. — Dă, da... Dar is-prăvește odată, nu mai tot vorbi de asta...

PAOLINO. — Isprăvesc, uite că ispră-vesc. — Dar pe ce-am mai scump că-l omor!

D-RUL NINÒ POLEJO. — Dar nu! să spe-răm că n-o să fie nevoie.

PAOLINO. — Spune-mi: ajung 20?

D-RUL NINÒ POLEJO. — Ce 20?

PAOLINO. — 20 de prăjituri?

D-RUL NINO POLEJO. — Oh! chiar prea multe!

PAOLINO. — Dar cumpăr și 30, știi? 30, 40... (*Pleacă cu Polejo spre eșire; când deodată izbucnește un mare sgomot la ușa din fund de țipete ascuțite*).

GIGLIO și BELLI. — D-le profesor! D-le profesor! Deschideți pentru D-zeu! Ne lăsați aci?

PAOLINO. — (*doctorului*) Ah! așa-i... aș-teaptă nițel!... Elevii? Ii uitasem cu totul! (*aleargă să le deschidă, (Giglio și Belli vin în scenă sbârliți cu ochii eșiți din orbite, fețele congestionate,*

furioși, aruncându-și cărțile pe jos precum și dicționarele, protestând împreună).

GIGLIO ȘI BELLI. — Asta-i curată păcăleală! Abuz de putere.

Ne-am asficsiat!

Nu mai călcăm aci!

PAOLINO. — *(căutând să-i liniștească)*
Fiți cuminți băeți; fiți cuminți!

(Cortina)

ACTUL al II-a

Cameră în casa căpitanului Perella. Verandă în fund cu vedere largă spre mare. Două uși laterale în stânga: cea din primul plan ușă de intrare, cea din planul al II-lea ușă camerei de culcare a căpitanului. Intre ambele uși o consolă cu cinci ghivece cu flori la vederea publicului. În dreapta o altă ușă. Dulapuri cu uși de sticlă pentru serviciuri de masă, o credență, o măsuță, un divan; iar deasupra lui o oglindă, o mesuță și fotolii. Masa este pregătită în mijloc cu grije pentru patru persoane. În pereți tablouri reprezentând marinari, fotografii vechi și ici colo obiecte exotice; amintiri aduse de căpitan din călătoriile sale. Acțiunea se petrece în după amiaza aceleleaș zile ca actul I, Încet încet are să însereze spre sfârșitul actului și pe verandă va apare o frumoasă lumină de lună.

SCENA I

D-1 PAOLINO, NONÒ apoi GRAZIA

(D-1 Paolino șeade la mesuță cu Nonò alături răsfoiește un caet cu traduceri latine și

înseamnă cu un creion roș-albastru notele la fiecare traducere).

PAOLINO. — Țstuaia putem să-i dăm un 9 mare și frumos.

NONÒ. — Iar un nouă? (*Bate din palme bucuros*) Bravo mie! Am căpătat, așa dar: trei opt, un zece și doi de nouă!

PAOLINO. — Așa, și cum o veni papa, tu să-i și arăți caietele.

NONÒ. — Las' pe mine! Ba, încă cum! (*socotește pe degete*).

PAOLINO. — Pentru-că ascultă încoa — Nonò — astăzi trebuie să te porți așa ca să-l mulțumești în toate pe papă...

NONÒ. — (*țără să-l asculte, socotind mereu*) Da... da...

PAOLINO. — (*urmând*) Să nu-l superi nici cu atâtica, m' auzi? Dar ce tot socotești?

NONÒ. — Stai nițel... 3 (*cu dreapta reține 3 degete dela mâna stângă*) apoi 4 și 5 (*arată 5 degete dela mâna stângă*) 6 și 7 (*arată arătătorul și degetul mare dela mâna dreaptă*) opt, nouă și zece (*arată pe rând de trei ori 3 degete dela mâna dreaptă*) Jumătate de liră! Jumătate de liră!

PAOLINO. — Ce-i cu jumătatea de liră?

NONÒ. — Apoi da, jumătate de liră! Bravo mie! Papă îmi dă câte un ban

de 5 de fiecare 8: am trei: vrea să zică trei bani de 5. Pe urmă câte un ban de 10 de fiecare nouă: am doi de nouă: Vrea să zică 4 bani de 5; 15 bani de fiecare 10, prin urmare: trei și patru fac șapte și cu trei fac zece, total 50 adecă jumătate de liră.

PAOLINO. — Ah! Bravo ție! Ei, îți pare bine?

NONÒ. — Cum să nu-mi pară bine? Auzi vorbă! Dar lui nu prea!

PAOLINO. — (*mirat*) Cum nu? Lui n'o să-i pară bine?

NONÒ. — Apoi nu... La început îmi da 3 de câte 5 de fiecare 9 și 5 de câte 5 de fiecare 10. Dar pe urmă când a văzut că prea ești darnic la note și curg mereu la 8-uri și la 9-uri și la zeci-uri...

PAOLINO. — Așa? ș'a și spus că prea sunt darnic la note?

NONÒ. — Da, ba încă, rândul trecut când a venit, a luat caetul și l'a aruncat cât colò... uite așa! (*execută cu dispref*) strigând: Mă, să fie al dracului prea samănă profesorul ăsta numai la 8, la 9 și la zeci-uri...

PAOLINO. — Și s'a supărat rău?

NONÒ. — Rău de tot! Și a și scăzut tariful!

PAOLINO. — (*repede*) Ah! apoi atunci... (*reia caetul și începe să-l răsfoiască din nou furios*) ia stai nițel... stai nițel... Nonșor puiule... stai că scădem noi punctele numai de cât... aci punem un 5... colea un 6... colea trântim un 7...

NONÒ. — (*tipând ca din gura de șarpe*) Vai, nu se poate! Dar jumătatea mea de liră?

PAOLINO. — Ți-o dau eu, Nonò, nu fi prost! Uite-o uite-o, aici (*iși scoate punga din buzunar*), ți-o dau eu... ți-o dau eu...

NONÒ. — Nu, nu vreau...

PAOLINO. — Ba da, puiule! Credeam că-i face plăcere lui papă. Dacă-mi spui că dimpotrivă î! supără! Uite, ține... Ție, tot una ți-e, nu-i așa dacă ți-o dau eu, sau papă!

NONÒ. — (*dând din picioare*.) Nu, nu: eu vreau cei 3 de 8, 2 de 9 și un 10.

PAOLINO. — Dar, la drept vorbind, nici nu-i merita, puiule.

NONÒ. — Apoi atunci de ce mi i-ai pus?

PAOLINO. — Pentru că... pentru că nu știam că-l costau parale și îl supărau, pe papă! Nu trebuie să-l supăpărăm, nici cu atâta, pe papă, Nonò! Și astăzi, astăzi se cade să fim cu toții veseli! Chiar și tu cu jumătatea ta de

liră, pe care ți-o dă într'ascuns ca premiu profesorul tău.—(Vezi, ține-ți gura, și să nu spui cumva lui papă) — ți-o dau, fiindcă — chiar dacă nu meriți toate nourile și zecile, dar un premiu tot meriți pentru sârguința ce îți dai..

NONÒ. — Cum mi-ai scris și pe carte?

PAOLINO. — Tocmai, vezi așa... foarte bine! Cum ți-am scris pe carte. (*Intră Grazia prin stânga pl. I. E o bătrână înbufnată cu un cap ca de cal*)

GRAZIA. — Nu-i aci d-na?

PAOLINÒ. — (*arătând ușa din dreapta*)
Mi se pare că d-na e dincolo, Grazia.

GRAZIA. — Atunci să se ducă el (*arată pe Nonò*) să-i spuie că a venit marinarul.

NONÒ. — (*repede, sărind în sus*)
Marinarul? A sosit papă! Mă duc pe bord!
Mă duc pe bord! (*aleargă spre stânga pl. I.*)

PAOLINO. — Nu, ce faci, Nonò? Vino 'ncoa! Trebuie să-i spui întâi mamei.

NONÒ. — Mama știe! mama știe!
(*vrea să iasă*).

PAOLINO. — Stai aci, n'auzi? (*Grației*)
Du-te d-ta, te rog și spune-i d-nei.

NONÒ. — Dar dacă ți spun că știe!

GRAZIA. — (*merge de bate la ușa din dreapta și mormăie*)
Ce mai comedii! Ce

mai tevatură! (*bate la ușă și fără să aștepte răspunsul, intră*)

SCENA II

FACEIAȘI, D-na PERELLA, MARINARUL

NONÒ. — (*care s'a oprit lângă ușa de intrare, strigă spre culise*) Marinarule! Marinarule! Vîno'ncoa!

MARINARUL. — (*intrînd repede*) Uite-mă? (*Să lasă pe urmă ca să-l primească în brațe pe Nonò, care face numai un salt și se agăță cu brațele de gât și picioarele de mijloc.*) Ura! Trăiască amiralul!

NONÒ. — Du-mă la papă! Haidem, haidem!

(*Intră prin ușa din dreapta d-na Perella îmbracată ceva mai îngrijit ca de obicei, făcînd-o să pară încă și mai fără de gust.*)

MARINARUL. — (*lui Nonò care i stă în brațe*) Stai nițel să vedem ce zice mama! (*Iși scoate beretul*) Porunciți d-nă!

D-NA PERELLA. — Vaporul a și intrat în Port?

MARINARUL. — Acuma stă gata să intre, d-na. Trebuie să fi și intrat.

NONÒ. — Ei, atunci, haide repede!
Vreau să văd manevra!

MARINARUL. — Las'că ai destulă vreme,
mai e până să lase seara în jos!

D-NA PERELLA. — Ți-l dau în seamă, Fi-
lip. Nonò, vezi fii cuminte.

MARINARUL. — N'aveți grijă d-nă! Pu-
teți să l lăsați în seama lui moș Filip.
La revedere! Haidem, amiralule! (*ese
prin stânga pl. I, cu Nonò în brațe*).

SCENA III

D-na PERELLA și D-l PAOLINO

PAOLINO. — (*Cum au eșit Nonò și cu
marinarul, Paolino, întorcându-se că-
tre d-na Perella, care pare pe atât de
tristă și rușinată pe cât de stângace
în extraordinara-i tualetă fără pic de
gust*) Apoi nu! Apoi nu, draga mea!
Nu așa! Apoi cum mi te-ai îmbrăcat!
Apoi nu așa!

D-NA PERELLA. — Apoi.. nu vezi... că
m'am, m'am gătit...

PAOLINO. — Găteală-i asta! Apoi nu
Altfel, nu așa!

D-NA PERELLA. — (*Privindu-se mirată*)
Dece?

PAOLINO. — Pentru că așa... nu merge, nu se poate!

D-NA PERELLA. — Încă și mai mult?... Numai D-zeu știe cât m'a costat!

PAOLINO. Apoi văd eu. Dar nu, așa nu merge, suflete. Totul poate să atârne de prima întâlnire. de prima impresie! Acum te pomenești aci cu el... Trebuie să te găsească drăguță! Nu așa... nu merge... Pricep eu, pricep că trebuie să te fi costat! Dar încă tot nu-i destul!

D-NA PERELLA. — Vai de mine! Dar atunci cum?

PAOLINO. — E nemăsurat, da, sufletele, știu, e nemăsurat sacrificiul pe care trebuie să-l faci tu castă, tu curată cum ești, ca să ațâți pofta unei bestii ca dânsul! Dar trebuie să-l faci până la capăt!

D-NA PERELLA. — (*sfioasă cu ochii în pământ*) Mai? Încă și mai decoltată?

PAOLINO. — Mai!... Mai! Mult, mult mai mult!

D-NA PERELLA. — Nu, nu... Vai de mine...

PAOLINO. — Ba da! Te rog! Tu ai atâta farmec, o bogată comoară de farmece în corpul tău, pe care le ții ascunse cu gelozie și sfințenie. Mai scoatețile la vedere!

D-NA PERELLA. — Nu, nu... Doamne Paolino, cum poți vorbi astfel? Și apoi

vor fi și de prisos, crede-mă! Niciodată nu le bagă în seamă.

PAOLINO. — Apoi tocmai d-aia, trebuie să-l silim să le bage în seamă. Trebuie să-l silim pe dobitocul ăla care nu pricepe ce-i frumusețea modestă, rușinoasă, care își ascunde comoara ei de farmece! Să i le arătăm noi — lasă-mă pe mine să fac cum știu — să i le băgăm noi în ochi, numai nițel... (*apropiindu se cu mâinile întinse*) Uite... așa, dă-mi voie!..

D-NA PERELLA. — (*dându-se îndărăt, speriată și cu scârbă aranjându și sânul*) Nu, nu! Ii cunoaște. Vai de mine Paolino!

PAOLINO. — (*stăruitor*) Mai adu-i-le a-minte și tu.

D-NA PERELLA. — (*c. m. s.*) Dar nici nu și bate capul cu ei!

PAOLINO. — Știu eu, dar pentru ce? Pentrucă tu, suflete — și asta am prețuit mai mult în tine, asta mi te a făcut să-mi fii atât de scumpă, să te stimez și să te respect — aceste comori, tu nu ai știut nici odată să ți-le speculezi...

D-NA PERELLA. — (*aproape aiurită*) Să le speculez. Și cum?

PAOLINO. — Cum? Vezi, ție nici nu ți trece prin minte cum s'ar putea una

ca asta! Pe câtă vreme, altele au și ajuns meștere!

D-NA PERELLA. — (c. m. s.) Dar ce fac? cum fac?

PAOLINO. — Nimic. Nu... nu și le ascund așa, asta-i! Și apoi... Nu mă mai amări și tu! Crezi la urma urmei că asta te costă numai pe tine? Mă costă și pe mine, te rog să crezi, să te îndemn să te gătești ca să poți place altuia! (*ridicând brațele la cer*) D-ne D-zeule, să pregătesc virtutea, ca să se înfățișeze înaintea Bestiei! Dar ce vrei, trebuie, trebuie pentru scăparea ta și a mea. Lasă-mă să fac cum știu! Nu mai avem timp de pierdut. Înainte de toate, schimbă-ți bluza asta! E prea întunecată! Violetă, culoare bătrânicioasă! Una roșie care să bată la ochi!

D-NA PERELLA. — Nu-am nici una.

PAOLINO. — Atunci pune aia de mătase japoneză care te prinde atât de bine.

D-NA PERELLA. — Dar e decoltată...

PAOLINO. — Decoltată! Pentru D-zeu, decoltată! Apoi asta vreau și eu!.. Indoaiei înăuntru amândouă reverurile, aci în față și deasupra de jur împrejur puneți o dantelă... Dar să le desfaci de tot, mă rog ție... de tot, de tot... cel puțin până aci... (*arată sub sânii ei, mult mai jos.*)

D-NA PERELLA. — (*însăimântată*) Nu! Așa de mult?

PAOLINO. — Așa, așa! Ascultă mă pe mine!

D-NA PERELLA. — (*c. m. s.*) Nu până aci! Nu!

PAOLINO. — Ba da, atât, atât! Altfel, ascultă-mă pe mine, ar fi prea puțin! Ș'apoi piaptănă-te mai frumos pentru D-zeu! mai fă-ți câțiva zulufi colea pe frunte. Unul mai lung în mijloc răsucit frumos! Și doi, colea, mai lungi, făcuți frumos, de o parte și de alta.

D-NA PERELLA. — (*c. m. s. nepricepând*) Răsuciți? Vai de mine! și încă răsuciți? Pentru ce?

PAOLINO. — Pentru că așa trebuie, ascultă mă pe mine! Nu mă mai face să-mi pierd timpul cu atâtea explicații! Invârțiți, răsuciți și încă uite așa... (*îi arată invârtindu-și degetul*) Mă rog să stea ca un punct de întrebare, colea între ochi! Unul aci, unul colea și unul dincoace. (*arată fruntea, apoi dreapta și stânga obrazului*) Dacă nu știi să ți-i faci, să ții fac eu! Du-te, du-te și fă așa cum îți spun, draga mea... (*o împinge spre dreapta*) Și decoltează-te, decolteazăți mult bluza!... În timpul ăsta eu,

o să văd aci de masă, să aibe ce crăpa Bestia!

D-na Perella ese pe ușa din dreapta, lăsând-o deschisă. Paolino merge la masa pregătită din mijlocul camerei, mai aranjează câte ceva ici colo, farfurii, pahare).

PAOLINO. — (*executând*) Așa... așa... uite așa.. Dar până una alta cretinul ăla de Totò, văd că nu mai vine! Mi-a spus că în 5 minute e aici, se vede că la d-l farmacist 5 minute înseamnă o oră! O cră și mai bine!

D-NA PERELLA. — (*de-afară țipând*) Vai!

PAOLINO. — (*alergând înaintea ușei*) Ce-ai pățit!

D-NA PERELLA. — Mi-am înțepat degetul cu un ac.

PAOLINO. — Ți-a dat sângele?

D-NA PERELLA. — Dar de unde? Că nu mai am nici o picătură în vine!

PAOLINO. — Ei, parcă nu știi! Și ar trebui să ai, ceva mai mult, suflete, ca să ți se mai înroșească nițel obraji!

D-NA PERELLA. — Are să-mi mai ajute și rușinea, Paolino.

PAOLINO. — Nu te bizui pe ea! Ți e atât de frică, încât rușinea ta n'are să aibă nici măcar curajul să roșească. Dar am adus eu aci tot ce-mi trebuie:

nu-ți fie frică! Le-am adus cu mine... (*scoate din buzunar o cutioară cu farduri și alte obiecte de deghezament și le pune pe mesuță*) Uite... aci sunt de toate... Dar îți place, mă rog, dobitocul ăla de Totò care nu mi-a adus încă prăjiturile? Stau pe ghimpi... Să te mai încrezi în cineva!... Te pomenești că nu vine la timp! Și doar mi-a spus: Du-te, că în 5 minute sunt și eu acolo...

D-NA PERELLA. — (*de-afară plângând*) Vai de mine... D-ne... D-ne...

PAOLINO. — Ce mai este? Iar te-ai înțepat? De ce plângi? (*aparte uitându-se în culise din pragul ușei*). Vai de mine, em pățit-o! Iar cască gura ca un pește!

D-NA PERELLA. — (*c. m. s. cu un gemăt*) Ce înjosire!... Ce rușine!

SCENA IV

ACEIAȘI, GRAZIA și D-I TOTÒ

(*Se aude bătând la ușa din stânga pl. I*)

GRAZIA. — (*de-afară*) Se poate?

PAOLINO. — Intră!

GRAZIA. — (*intrând, cu vocea grosolană*) A venit un domn cu un pachet și întrebă de d-ta.

PAOLINO. — Ah! Totò trebuie să fie...

bine că dete D-zeu. Zi-i să intre, zi-i să intre...

GRAZIA. — Aci?

PAOLINO. — Apoi unde ? Aci, da... dacă nu te superi!...

GRAZIA. — Dece m'aș supăra? Spui să ți-l poftesc aci, eu ți-l poftesc aci și gata!

PAOLINO. — Apoi vezi așa... poștește-l aci... mă rog.

GRAZIA. — Câtă mai vorba lungă. (*ese*)

PAOLINÒ. — Inghite, Paolino! (*Apoi mergând să închidă ușa din dreapta anunțând afară*) Prăjiturile! Au sosit prăjiturile!

D-NUL TOTÒ. — (*deafară*) E voie?

PAOLINO. — Intră, intră odată, Totò. Astea-s cinci minute la tine?

D-NUL TOTÒ. — (*Intră ținând de legătura sfoarei un pachet, cu brațul ridicat la înălțimea bărbiei și cu aerul prefăcut*). Trebuie să ai nițică răbdare: Lucru-i delicat, Paulino. Înțelegi bine, că-i la mijloc răspunderea mea... și'a fratelui meu.... Aci mai e un nevinovat....

PAOLINO. — (*bruscându-l*) Un nevinovat?.. Cine? Cine-i nevinovatul? Aha! Mai vii să-mi spui că aci e un nevinovat? Cine? El, el e nevinovat? Când ne dăm cu toții de ceasul morții—până și tu—

numai ca să-l silim să-și facă datoria, nimic alta decât datoria, de-mi plesnește fierea în mine de necaz, de grijă și disperare!?! Un om ca mine căruia nu i'a păsut nici odată de nimeni, care a strigat întotdeauna adevărul în față tuturor, să fiu eu silit acuma, să recurg la înșelătorii de astea, cu ajutorul unui dobitoc ca tine?!

D-NUL TOTÒ. — Dar nu! Ce tot spui? Vorbeam de băețel, Paulino! Mă rog, aci în casă, nu-i și un băețel?

PAOLINO. — Ah! vorbeai de băeat?

D-NUL TOTÒ. — Apoi da, de băeat. Când vorbeam de un nevinovat, vezi bine că...

PAOLINO. — Atunci iartă-mă, iartă-mă, tu! Iartă-mă, dragul meu... Dacă ai ști în ce stare sufletească sunt! Mi-ai adus în sfârșit ce trebuia să-mi aduci?

D-NUL TOTÒ. — Apoi uite tocmai vream să-ți spun... Fiind în casă și'un copil... — înțelegi tu — m'am gândit... că dacă ne-o ajuta D-zeu să...

PAOLINÒ. — (*înțelegând*) Bine.. bine știu...

D-NUL TOTÒ. — D'aia n'am vrut... n'am vrut s'o prepar toată...

PAOLINO. — Cum? Dacă n'ai vrut? Atunci ce-ai făcut cu...?

D-NUL TOTÒ. — Prăjiturile? Le-am mâncat.

PAOLINO. — Tu? Le-ai mâncat tu? 40 de prăjituri?

D-NUL TOTÒ. — Nu, jumătate! Iar jumătate le-am păstrat lui frate-meu pe de seară.

PAOLINO. — Cum? Dar atunci? Ce mi-ai adus aci?

D-NUL TOTÒ. — Las'că n'ai pierdut nimic în schimb, nu te teme! Ba ai mai și câștigat! Un tort frumos cu o cremă strașnică.

PAOLINO. — Să-mi ling degetele, nu-ia așa? Pentrucă în definitiv masa e chiar pentru mine.

D-NUL TOTÒ. — Nu, nu spun asta; nu te tot supăra așa! Îți spun numai ca să vezi de ce am întârziat. A trebuit să-l prepar... Ia te uită... (*îl pune pe măsută și îl descopere.*)

PAOLINO. — Dar... oh! (*îi face cu ochiul.*)

D-NUL TOTÒ. — Te mai îndoești? (*il arată*). Pregătit anume ca să nu te poți înșela.... Vezi? jumătate alb.. asta; partea din care poate să mănânce și băeatul și tu dacă vrei. Și jumătate neagră, cremă de ciocolată! De asta nu care

cumva să se atingă băeatul, ia vezi, te-rog! Bagă de seamă!

PAOLINO. — Vreasăzică cea neagră-i cu... Bine. Dar ai... (*îi face iar semn din ochi*).

D-NUL TOTÒ. — N'avea grije!

PAOLINO. — Bine. Acuma du-te, du-te dragul meu. E și târziu. Vaporul a sosit de mult. Du-te du-te... Acuma să sperăm că... să sperăm.

D-NUL TOTÒ. — Fii sigur!

PAOLINO. — Cum vrei să fii sigur! (*deodată îngrijorat*) Ia vezi! Ca mormântul, ne-am înțeles?

D-NUL TOTÒ. — Te mai îndoești?

PAOLINO. — Imi ești prieten... Și cafeaua-ți voi da-o în toate diminețile de acum înainte! Să n'ai nici o grijă. Du-te! Du-te!

D-NUL TOTÒ. — Da, da, mulțumesc. Cu bine, Paolino. (*Ese prin stânga*).

PAOLINO. — (*Se duce de ia tortul și-l pune cu solemnitate sacerdotală pe masă din mijloc—altarul Bestiei—ținându-l ridicat în sus ca un potir sfânt*). Oh! D-ne, D-ne D-zeule! Fă D-ne minunea! Fă D-ne minunea! Soarta unei familii, viața și cinstea unei femei, D-ne, până chiar și viața mea, toate sunt cuprinse aci!

SCENA V

PAOLINO, D-na PERELLA

D-NA PERELLA. — (*intră din dreapta mai rușinată ca ori când, cu spatele întors către Paolino, cu capul în jos și ochii în pământ, cu amândouă palmele deschise acoperindu-și sânii. E foarte decoltată și și-a făcut și cei trei zuluși, unul pe frunte și câte unul pe fiecare obraz*) Paolino.

PAOLINO. — (*alergând*) Ah! Te-ai gătit?... Bravo... bravo... ia să te văd...

D-NA PERELLA. — (*rușinându-se*) Nu... nu... mor de rușine... zău nu...

PAOLINO. — Așa ai de gând să stai înaintea lui? Apoi atunci de ce te-ai mai decoltat? Haide, dă-ți mânila o parte!

D-NA PERELLA. — (*c. m. s.*) Nu... zău nu...

PAOLINO. — Dar nu 'nțelegi că trebuie să-ți'i vadă?

D-NA PERELLA. — (*se hotărăște să-și ridice palmele după sânii ca să-și acopere obrazul, cu ele; ridicând totuși aici colo brațele își descopere îndestul sânii foarte decolțafi*). Iată-i... iată-i...

PAOLINO. — Ah! Bi... bine... foarte bine... foarte... foarte bine... (*deodată d-na Perella, cu mânila pe ochi isbucnește*

în hohot de plâns) Ei acuma de ce plângi?... Dar nu! Nu mai plânge!... Fă-ți curaj, mai bine! Dacă plângi așa! Iți mai roșești și ochii acuma! (*Devenind deodată duios și luând-o în brațe*) Sufletul meu, sufletul meu, iartă-mă! Crede-mi sufăr încă și mai mult decât tine, mult mai mult, de chinul tău, îngrozitor! Mai bine m'ași omorî crede-mă m'aș omorî mai bine decât să văd cu ochii mei cum virtutea e silită să se prostitueze în halul ăsta!... Haide, haide... curaj, ăsta-i martirul tău, draga mea!.. Trebuie să-l înduri cu tot curajul de care ești în stare. Și curajul, eu sunt dator să ți'l dau!

D-NA PERELLA. — Cel puțin de-ar folosi la ceva!

PAOLINO. — Apoi așa nu, nici vorbă! Să-ți intre bine în cap! Așa nu o să-ți folosească la nimic! Nu! Zâmbitoare... zâmbitoare draguță! Incearcă, silește-te să râzi!

D-NA PERELLA. — Cum să fac, Paolino?

PAOLINO. — Cum? Uite așa... uită-te.. la mine... (*zâmbește rece strâmbându-se*)

D-NA PERELLA. — Dar nu pot, așa...

PAOLINO. — Ba da,.. ba da.. uite, vezi că poți... vezi.. Ce să-ți fac eu ca să te fac să râzi? Să mă strâmb nițel ca

mămuțele ? (*execută*). Ei vezi?... Așa... așa... vezi. Ei în fine!... râzi!.. Să mă scarpin... ei.. ei (*D-na Perella râde printre lacrimi cu un răs convulsiv*) Râzi... așa... bravo, așa vezi... râzi! Acuma uită-te la mine, mă trântesc pe jos, vezi ? Ca un cotoi bătrân! (*execută și răsul d-nei Perella crește mereu*). Bravo vezi așa! Râzi! râzi! râzi! Acum o să sar ca oaia! (*Execută și hohotul de răs al d-nei Perella ajunge până la paroxism*) Trăiască Bestia! Trăiască Bestia!

D-NA PERELLA. — (*Strâmbându-se de răs în timp ce Paolino sare prin casă ca oaia*) Destul, ajunge... te rog, că nu mai pot... nu mai pot... (*Deodată trece dela răs la plâns din nou*).

PAOLINO. — (*Incetând deodată să mai sară, aleargă la ea agitat*) Ce, iar te pui pe plâns ? Râdeai așa de frumos!... Ah! da, știu.. disperarea! Haide, haide, ajunge! Isprăvește odată pentru D-zeu! Mă faci să înebunesc! (*In culmea agitației crescânde în care se găsește, o ia și-o scutură cu necaz, o silește să se oprească iar, ținând-o dreaptă înaintea lui, ca pe o marionetă care s'ar face bucăți bucăți în mâinile lui*) Mă faci să'nebunesc! Haide! Stai dreaptă!

Incetează odată! Vreau să stai frumos, „dreaptă, așa și să nu mai plângi! așa! așa! Trebuie să te vopsesc nițel!

D-NA PERELLA. — (*amețită de scuturătură, istovită, aiurită*) Să mă vopsești?

PAOLINO. — Firește! Șterge-ți bine ochii! Și obraji! Nu vezi? Ești palidă! Trasă la față! Cum vrei ca Bestia să priceapă fineța frumuseții delicate, suavitatea farmecului melancolic? Stai să te vopsesc! Ridică-ți capul... așa! (*il ridică*)

D-NA PERELLA. — (*Ca un automat, stă cu capul sus, în timp ce Paolino își ia după măsura obiectele de grimat*) Oh! D-ne, fă ce vrei cu mine...

PAOLINO. — (*începând s'o înfrumusețeze, s'o vopsească, pe obraji, pe sub ochi, pe gură, cu o înspăimântătoare exagerare.*) Așa, stai nițel... Mai întâi obraji... Așa! Așa! Pentru dânsul, care nu pricepe boacă, trebuia să arăți ca una de-alea!... Așa!.. Acuma gura!... Unde-i roșul? Uite-l. Așa... strânge nițel buzele.. Așa, stai nițel.. așa... Vezi acuma de nu mai plânge, te rog! Că strici tot ce am făcut!.. Așa... așa... Acuma ochii! Trebuie să-ți întunec ochii... Am aci... am tot ce-mi trebuie... Inchide ochii... închide ochii... uite așa... așa... așa... Și

acum să-ți dau și sprâncenele cu nițel creion negru... așa... așa... așa... Acuma dă-te nițel mai îndărăt.. să te vad! (*D-na Perella, uitându-se aproape cruciș, își arată fața vopsită îngrozitor, ca a unei prostituate de răspântie. Paolino o arată, ca beat de atâta disperare cu un aer grotesc de triumf*) Și acum să poftească D-nul Căpitan Perella să-mi spuie, că-i mai bine d-na d-sale dela Napoli.

D-NA PERELLA. — (*După ce a stat așa nițel, expusă ca o păpușă oribilă de bălci, să ridică și se duce să se uite în oglindă de deasupra divanului; înspăimântată*) Vai de mine!.. Parcă-s o sperietoare!..

PAOLINO. — Ești, cum trebuie să fii pentru el! (*în timp ce începe să-și strângă obiectele de grimat*)

D-NA PERELLA. — Dar parcă nici nu mai sunt eu!... Nu mă va mai recunoaște!

PAOLINO. — Dar nici nu trebuie să te mai recunoască! Așa trebuie să te vadă!

D-NA PERELLA. — Dar e o mască oribilă!

PAOLINÒ. — Aia care i se cuvine!

D-NA PERELLA. — (*cu durere*) Dar Nonò?.. Nonò? Eu sunt o biată mamă, Paolino!

PAOLINO. — (*înduișându-se până la*

lacrămi, luând-o în brațe) Da, da... ai dreptate, biata mea dragă, da, ai dreptate! Dar ce vrei să faci? Dacă te vrea el așa! el nu te vrea mamă! Și tu să i-o dai lui, bestialității lui, masca asta!. Sub dânsa, dindărătul ei, ești tu, ce-a care te cutremuri; tu, așa cum ești pentru tine, și numai pentru mine, scumpo! Și toată dragostea noastră!

SCENA VI

ACEIAȘI, CĂPITANUL PERELLA,
apoi GRAZIA

(De afară se aude glasul lui Nonò care aleargă strigând)

NONÒ. — Vine papà! Vine papà!

PAOLINO. — *(desfăcându-se brusc din brațele ei și depărtându-se de ea)*
Uite-l!.. Te rog, bagă de seamă!

D-NA PERELLA. — Vai D-ne!.. Vai D-ne!...

PAOLINO. — Zâmbește! Zâmbește, scumpo!.. Zâmbește frumos!

NONÒ. — *(de afară reîncepe a striga)*
A venit... a venit pa... *(când un picior zdravăn al căpitanului îl împinge edaberbeleacul în scenă tăindu-i vorba în gură).*

CĂP. PERELLA. — (*apare în ușă, găfăind mereu ca un mare porc mistreț sălbatec, lui Nonò în timp ce i-a tras un picior*). Mai tacă-ți fleoanca, n'am nevoie de falaitari!

D-NA PERELLA. — (*cu un țipăt, văzându-l pe Nonò de-abușile pe jos, aleargă să-l ridice*) Vai! Nonò... dragul mamei!

PAOLINO. — (*alergând și el și ridicându-l pe Nonò care plânge*) Te-ai lovit, Nonò puiule?

CĂP. PERELLA. — N'are nimic! (*lui Nonò*) Fleoanca! N'auzi, țineți fleoanca! Isprăvește cu plânsul! (*Nonò încetează cu plânsul, văzându-l pe tatăl-său înaintând amenințător spre el. Lui Paolino*) Tata, dragă d-le profesor, când n'aveam încă nici 6 ani, ca să mă pedepsească, că nu învățasem încă să înot, știi ce-a făcut? M-a apucat de cănepa dracului și îmbrăcat cum eram m-a aruncat în mare după cheiul portului strigând: — «Ori mori, ori înveți a înota!»

PAOLINO. — Și n'ai murit?

CĂP. PERELLA. — Ba am învățat să înot. Asta, ca să-ți spun, că nu mă împac cu sistemul d-tale dragă d-le, profesor. Prea ești bldân, prea ești blând!

PAOLINO. — Blând? Eu? Dar de unde, să mă erți, de ce? Și eu cred, că atunci când trebuie...

CĂP. PERELLA. — Mofturi! Mofturi!... Nerv! Mai mult nerv! Ascultă-mă ce-ți spun, prea ești moale și ai să mi-l strici, ai să-mi strici băiatul...

PAOLINO. — (*repede cu căldură*) Nu! Ași, nu! Mă iartă... asta nu, nu trebuie să-mi spui asta, d-le căpitan; adevărata nenorocire aci, dacă vrei să știi, este alta; și d-ta de mult trebuia să o bagi de seamă.

CĂP. PERELLA. — Mama, nu?

PAOLINO. — Nu, nu mama! Să mă ierți, dar nenorocirea este, că copilul se răsfătă, și asta fiindcă-i numai unul la părinți.

CĂP. PERELLA. — Ce ideie! De unde unul! Zici d-ta!

PAOLINO. — Cum adică, mă iartă, nu-i singurul copil?

CĂP. PERELLA. — (*tare înfuriindu-se*) Trebuie să știi să-l crești!

PAOLINO. — Apoi, da, firește... Ei, dar dacă ar fi doi!...

CĂP. PERELLA. — (*înfuriindu-se cu sângele la cap*) Nici în glumă să nu mai spui asta! Mai auzit? Și ăsta încă e prea mult!

PAOLINO. — (*repede, stăpînindu-se*) Nu avea nici o grijă... numai nu te supăra mă rog! Spuneam... spuneam și eu așa... ca să mă scuz...

CĂP. PERELLA. — Incă un copil! Auzi d-ta! Asta ar mai lipsi!

(În timpul acestui dialog între Perella și d-l Paolino cari sunt în fața scenei, un altul se desfășoară pe mutește îndărăt între Nonò și mamă-sa. Nonò încetându-și plânsul sub amenințările lui tată-său, s'a dus să se refugieze lângă mamă-sa; dar deodată s'a oprit țintuit în loc cu ochii și cu gura căscată când o vede vopsită și gătită cum e. Mamă-sa, cu mâinile împreunate, îl roagă călduros să nu-și strige mirarea și spaima. Apoi apucată de obișnuita ei contracție stomacală, deschide iar gura ca un pește și urcă fund ducându-și batista la gură; în timp ce Nonò stă aiurit cu mâinile ridicate în sus de mirare).

CĂP. PERELLA. — (*chemîndu-l, prins de remușcare*) Nonò! Vino încoa! (*Se întor-se și'l găsește tocmai dînd din mîni*) Oh! Ce faci acolo? (*Se uită la nevastă-sa*) Ce-i aia? (*Văzînd-o așa vopsită și decoltată*) Cum? tu ești... tu?.. (*Isbucnește într'un lung hohot de rîs neisprăvit, sgomotos, obositor, în timpul căruia d-l Paolino la spatele lui, strînge din pumni furios; își deschide pumnii răsfirați, ispitit să-i sară în cap să-l sugrume; în timp ce d-na Perella, umi-*

lită, rușinată, îngrozită stă cu ochii în pământ) Dar ce ai pățit de te-ai mânjit așa? ha! ha! ha! Par'că ești o maimuță de-ale împopoțonate după catarinci... pe onoarea mea! (*Mereu răzînd se apropie de ea, o ia de mină și se uită la ea*) Oh! ia uitați-vă oameni buni, la dânsa. (*îi vede sinul des golit*) Ah! cât-a-mai ploștele!.. Ce-i asta pe capul tău? (*întorcîndu-se către d-l Paolino*) D-le profesor!.. Ah! Ah! Ah! Ah! Cum, pe d-ta nu te miră priveliștea asta minunată?

PAOLINO. — (*oprindu-și brusc indignarea cu un surâs silit*) Nu.. deloc... nici decum!.. Și adică pentru ce, mărog? Văd că... că d-na s'a... s'a gătit cu oare care îngrijire...

CĂP. PERELLA. — S'a gătit zici? Și încă cu oarecare îngrijire? Zi mai bine că s'a făcut ca o mască pe obraz. Parcă-i o... (*arătând sânu-i descoperit*) decoltată până la... ha! ha! ha! ha!

D-NA PERELLA. — Dar vai de mine, Francisco... Te rog lasă...

CĂP. PERELLA. — Poate pentru mine te-ai năsgălit așa? Nu, nu, nu, nu, foarte-ți mulțumesc! Nu, nu, nu, nu, (*arătându-i sânul*) Poți să-ți închizi prăvălia, draga mea! Că nu cumpăr nimic!

(*Intorcându-se către d-l Paolino*) A trecut timpul, dragă Profesorule. Nici nu-mi mai vin asemenea pofte! (*Neveste-sei*) Mulțumesc draga mea, foarte-ți mulțumesc! Hai, hai du-te repede și te spală pe obraz, du-te... Vreau să stau numai decât la masă, haide repede!

CĂP. PERELLA. — Masa-i gata, Francisco.

D-NA PERELLA. — E gata? Ei bravo! Atunci să ne și așezăm? D-ta mănânci cu noi, d-le profesor?

PAOLINO. — Apoi... da, așa cred...

D-NA PERELLA. — Da, da, Francisco... L'am poftit și pe d-l Profesor...

CĂP. PERELLA. — Imi pare bine. Hai vino, vino, d le profesor. Ia, șezi! Dar te rog să nu te miri când mă-i vedea mâncând. Trebuie să știi că eu mănânc, nu glumesc!.. Dealtfel o vezi, nu-i! așa?.. Ia te uită (*se bate pe burtă, apoi întorcându-se către nevastă-sa care vrea să se așeze la masă în fața lui.*) Nu, nu, draga mea; ascultă, fâmi plăcerea... Dacă nu vrei să te duci să te speli, nu mi-te așeza în față, la masă, gătită cum ești! Poate să m'apuce iar ca a-dineauri un râs nebun privindu-te și, D ne ferește, tot râzând așa te pome-nești că înghit strâmb de mă în nec și

mor cu zile... Dar ce idee ți-a venit, mă rog, ia spune?

D-NA PERELLA. — Vai! Francisco, ce idee să-mi vie?

CĂP. PERELLA. — Apoi, atunci, cum? Ca ce? (*face un gest cu mâna care se exprime: ai făcut-o din entuziasm și iar râde*) Ha! ha! ha! ha! Nu, serios profesore, cum se poate să spui d-ta că...

PAOLINO. — (*întrerupându-l*) Apoi da! Vezi bine, spun că și d-ta ar trebui să recunoști că d-nei îi stă foarte bine gătită cum e!

CĂP. PERELLA. — Foarte bine, da... D-ne nu zic ba! Ei, dacă ar fi alta nu dânsa! Dacă ar fi alta... înțelegi d-ta! Ca soție însă nu... să mă, erți! Ca soție e ridicolă! e ridicolă! Ca soție în halul ăsta, spune drept: e ridicolă! (*Pufnește iar de răs*) Dar nu-i nimic! Râd și eu! Ai răbdare profesore: ea să șeadă colea, în locul d-tale; și stai d-ta colea în fața mea.

PAOLINO. — (*se scoală și șezând în locul d-nei*) Din partea mea... cum vreți...

CĂP. PERELLA. — Mulțumesc, te rog să mă ierți.. (*nevastei sale*) Ei, mâncăm ori nu? (*Intorcându-se către Nonò care stă îmbufnat și făcut ghem pe divan*) Ei, Nonò, la masă!

NONÒ. — Nu vin la masă, nu vreau!

CĂP. PERELLA. — (*dând un pumn în masă*) La masă, n'auzi căud îți spun?! Hai, sus! Ascultă, fără vorbă!

PAOLINO. — Nonò, haide vino!

CĂP. PERELLA. — (*dând iar un pumn în masă*) Nu vreau! Te rog profesorule!

PAOLINO. — Mă rog.. mă iartă...

CĂP. PERELLA. — Nu ți-am spus că-mi strici copilul! Trebuie să asculte, fără nofturi! Am spus odată: la masă, să vie la masă! (*Se ridică și merge să-l ia pe sus de pe divan*).

D-NA PERELLA. — (*încet, în acest timp lui Paolino, aproape plîngînd*) Vai de mine!... Vai de mine!...

PAOLINO. — (*încet c. m. s. d-nei Perella*) Curaj!.. Răbdare!... Zâmbeste... zâmbeste!... Uite așa... uită-te la mine!

CĂP. PERELLA. — (*Punându-l cu forța pe Nonò să șeadă pe un scaun la masă*) Colea! așa! Să stai aci, și drept pedea-psă n'ai să mănânci! Stai drept! Stai drept, n'auzi! Stai drept sau îți trag una... (*îl amenință și cum Nono speriat se îndreaptă pe scaun*) Așa, vezi? Și să nu te miști de aci! (*Intorcându-se către nevastă-sa*) Mă rog, mîncăm gri nu mîncăm pe ziua de azi? Da sau ba?

D-NA PERELLA. — (văzând pe Grazia intrând prin stânga pl. I cu castronul de supă fumegândă) Uite acuma, Francisco, acuma... (Grazia va servi masa după credință și în timpul prânzului va intra și eși de mai multe ori.)

CĂP. PERELLA. — In sfârșit! (lui Paolino, care a rămas după sfatul dat d-nei Perella, cu un zâmbet încremenit pe buze) Oh! ascultă încoa profesorule, ți-o spun mai dinainte fiindcă te privesc ca pe-un prieten! Mi-ai face o deosebită plăcere să nu mai zâmbești, când mă vezi că fac vreo imputare băeatului sau nevestei mele!

PAOLINO. — (căzând din nori) Eu? zâmbesc? Eu?

CĂP. PERELLA. — Da, d-ta, chiar d-ta, uite gura îți mai zâmbește încă și acuma.

PAOLINO. — Da? Serios? Zâmbesc?

CĂP. PERELLA. — Da, da, zâmbești! zâmbești!

PAOLINO. — Vai de mine!.. Atunci se vede că fără să știi!.. Îți jur, căpitane, că mi-e frică mereu să nu care cumva să... Pentru că eu, îți jur, nu zâmbesc!..

CĂP. PERELLA. — Dar cum poți spune că nu zâmbești, când zâmbești!

PAOLINO. — Așa? Și acuma? Atunci,

știu eu! știu eu? Nu pot de cât să te cred! Știu eu ce să mai zic? Numai poftă de răs n'am în clipa asta! De mai zâmbesc, o fi poate, ce vrei să-ți spun? O fi poate din cauza nervilor... nervii mei, care-și fac de cap!..

CĂP. PERELLA. — Nervii îți sunt zâmbitori?

PAOLINO. — Apoi da! Așa-i, se vede că-s zâmbitori!

CĂP. PERELLA. — Ai mei nu-s tot așa!

PAOLINO. — De obicei nici ai mei, te rog să crezi... Azi se vede că nu știu ce i-a găsit... Ce să-le fac? Nervi! (*în-cepe să mănânce.*)

NONÒ. — (*după o pauză în timpul căreia Grazia i a pus dinainte farfuria cu supă*) Pot să mănânc papa?

CĂP. PERELLA. — Ți-am spus că nu! (*nevestei sale*) Cine l'a servit?

D-NA PERELLA. — Grazia l-a servit, Francisco...

CĂP. PERELLA. — Rău a făcut!

PAOLINO. — Vezi că... poate.. ea nu știa că..

CĂP. PERELLA. — Dacă nu știa, d-naei (*arată pe nevastă-sa*) trebuia să-i spuie! (*lui Nonò*) Basta! Acuma, poți să mănânci! (*Nono se răsuțește pe scaun, fără să-și mănince supă*)

D-NA PERELLA. — Mănâncă, mănâncă, Nonò... (*Nonò face obicinuitul lui semn,*

CĂP. PERELLA. — (*observându-l*) Asta, ce mai e ?

NONÒ. — Eu nu spuneam pentru supă, papa..

CĂP. PERELLA. — Dar pentru ce spuneai ? Acum mâncăm supa !

NONÒ. — (*șovăelnic ștreqar*) Ei.. Am văzut eu ceva !

D-NA PERELLA. — (*cu un ton de impu-tare jalnică*) Ce-ai văzut, Nonò ?..

PAOLINO. — (*ca pe ghimpi*) Copil, ce să-i faci ?..

NONÒ. — (*arătând cu un gest repede și foarte scurt tortul din mijlocul mesei*) Uite-l colò :

CĂP. PERELLA. — Ce-i acolo ? (*privind și el*) Aha ! Un tort ?

PAOLINO. — Apoi da.. mi-am.. mi-am permis eu să... d-le căpitan...

CĂP. PERELLA. — Ah ! D-ta l'ai adus ?

PAOLINO. — Da... să... să mă ierți .. dacă mi-am permis să...

CĂP. PERELLA. — Să te iert ? Auzi acolo ! Să te iert că mi-ai adus un tort ? Dar dimpotrivă, trebuie să-ți mulțumesc, dragă d-le profesor !

PAOLINO. — Vai ! Cum poți spune asta ?

Eu, eu trebuie să-ți mulțumesc, dragă căpitane, să-ți mulțumesc că...

CĂP. PERELLA. — Că te-am poftit la masă? Ei bine, lasă, la urmă o să ne mulțumim unul altuia pe rând!

PAOLINO. — (*cu o exclamație care-i scapă fără să vrea*) Să dea Dumnezeu!... Să sperăm!

CĂP. PERELLA. — Cum, să sperăm?

PAOLINO. — (*căutând să îndrepte*) Apoi da... vreau să zic... că poate l'am nemerit să fie bun și să sperăm... că o să-ți placă.

NONÒ. — Mie îmi place, îmi place foarte mult! (*se urcă în genunchi pe scaun*) Uite! Uite asta! Asta! Cea neagră!

CĂP. PERELLA. — Stai frumos pe scaun, n'auzi! (*Nonò se reasează*).

PAOLINO. — (*trecându-l o nădușeală rece*) Lasă, Nonò, nu mai începe ca de obicei! Nu începe cu cea neagră: ai să mă faci să-mi pară rău că l'am adus! Tu din cea neagră nici nu trebuie să guști!

NONÒ. — Pentru ce?

PAOLINO. — Pentru că... așa! Pentru că mama mi-a spus că... că suferi puțin de stomac, nu-i așa, d-nă? Și ciocolata pentru stricările de stomac, nu-i tocmai nimerită acum...

NONÒ. — Eu? Dar de unde?... Mama, ea suferă de stomac mereu!

PAOLINO. — (*repede*) Nonò!

D-NA PERELLA. — (*cu altă voce*) Nonò!

CĂP. PERELLA. — (*cu altă voce*) Nonò! Destul! Ajunge!

PAOLINO. — De aia l'am și comandat așa, jumătate și jumătate...

NONÒ. — Dar mie îmi place ciocolată!

CĂP. PERELLA. — Ei lasă că o să-ți dau și ciocolată, numai taci odată! Mie nu-mi place!

PAOLINO. — (*speriat deodată*) Cum se poate! D-tale nu-ți place? Nu-ți place ciocolata?

CĂP. PERELLA. — Nu... adică ba da... așa nițel! Dar mai bine îmi place aialaltă...

PAOLINO. — (*abia răsufliind și sdrobit*) Vai de mine!

CĂP. PERELLA. — Ce-ai pățit?

PAOLINO. — Nimic... nimic... bag de seamă... că... m'am înșelat...

CĂP. PERELLA. — Stai, d-le, n'o lua așa! Că mănânc de toate eu! Mănânc și de una și de alta!... Dar bag de seamă că aici la masă mai mult se vorbește de cât se mănâncă! Unde-i Grazia? Ce tot face? Ce mai învârtește? (*scutură masa*) De ce nu vine? (*Grazia intră cu noul fel*).

D-NA PERELLA. — Uite-o că vine, Francisco.

CĂP. PERELLA. — (*Graziei*) Mie-mi place să mănânc repede! Ți-am spus de o mie de ori că la masă nu vreau să aștept! Adă'ncoa! (*ii smucește farfuria lungă din mână atât de brusc, că ce i înăuntrui ei, stă gata să se reverse, se ridică în picioare, pune farfuria pe masă cu atita putere că aproape să spargă câteva farfurii și pahare*). Bagă de seamă! Erai să faci o comedie!

GRAZIA. — D-ta mi-ai smucit-o din mână!

CĂP. PERELLA. — Erai cât p'aci să mi-o verși pe mine, dobitoaco! Mâncați voi!... Eu numai mănânc. (*Pornește spre camera lui*).

PAOLINO. — (*Alergînd după el*) Nu, te rog.. vai de mine d-le căpitan...

D-NA PERELLA. — (*alergînd și ea după el*) Bine dar gîndește-te, Francesco, avem mosafiri la masă... Vai! D-ne! Francesco..

CĂP. PERELLA. — (*lui Paolino*) Mă fac să-mi ies din fire, dragă profesore, mă fac să-mi ies din fire în casa asta! Nu vezi?

PAOLINO. — Te rog, ai și d-ta ceva mai multă răbdare.

CĂP. PERELLA. — Ce răbdare? Nu vezi ce-mi face!

D-NA PERELLA. — Noi căutăm să facem tot ce putem, numai să te mulțumim...

CĂP. PERELLA. — (*observîndu-i din nou figura pestrițată*) Privește obrazul ăsta... privește-i mă rog obrazul...

PAOLINO. — Hai vino... fii bun și vino... De hatârul meu, d-le căpitan... Sunt oarecum de casă, nu-i vorbă... dar la urma urmei sunt mosafir...

CĂP. PERELLA. — (*înduplecîndu-se*) Numai pentru d-ta! Pentru d-ta numai mă înduplec! Dar nu răspund că o să ajungem la sfârșitul mesei!...

PAOLINO. — Nu! nu mai vorbi așa!... Să sperăm... să sperăm că nu vei mai avea cuvinte să te superi!

CĂP. PERELLA. — Ce să mai sper! De ani de zile, nu-mi mai este mie dat să ajung în casa mea la sfârșitul mesei. (*întorcîndu-se către soția lui*) Degeaba îmi tot spui că avem un mosafir la masă! Când intră dracii în mine, d-le profesor, te-rog să mă ierți; dar mi se face negru înaintea ochilor, nu mai țin socoteală de cine e sau de cine nu e de față! Și decât să-mi scape vre-o mojiție mai bine plec! (*In timpul acestei scene Nono, rămas singur la masă, s'a a-*

propiat încetul cu încetul de masă, s'a urcat cu genunchii pe scaun și ca o pisicuță cu lăbuța a început sa ciupească câte nițel din tort, din partea cu ciocolată).

CĂP. PERELLA. — (*zărindu-l*) Uite la el! Il vezi? Il vezi? Asta-i creștere mă rog, la băeatul ăsta? (*Ia pe Nono de o ureche și îl duce spre ușa din dreapta*) Numai de cât să te culci! Acuma să te culci, fără să mănânci! Acuma la moment! (*odată ajuns cu el înaintea ușei îi trage un picior și l dă afară*) Afară! (*Intorcându-se la masă.*) Eu nu mai pot, zău nu mai pot! Asta-i mâncare ori foc! Vezi și d-ta.

D-NA PERELLA. — Nesuferit copil! (*lui Paolino*) N'a apucat să ia mult din tort...

PAOLINÒ. — Dar de unde.., puțin.. nu vezi? Foarte puțin.. Doar câte-va fărâmituri din partea asta..

CĂP. PERELLA. — Profesorule, te rog nu mi-l mai arăta! Imi vine să-l iau și să mă duc să-l arunc peste balcon! (*face gestul și ia tortul și arată veranda.*)

PAOLINO. — (*ferind tortul*) Nu! Ferească D-zeu! Te rog d-le căpitan, să nu-mi faci ocară asta!

CĂP. PERELLA. — Atunci hai să-l mâncăm repede!

PAOLINO. — Așa, repede! repede! Așa! Bravo! Iată o bună idee! Și dacă îmi dai voie vi-ltai chiar eu... vi-l împart eu la fiecare! Uite îndată, numai de cât? (*execută*) Intâi d-nei! Pofțiți! Asta-i porția d-nei.. așa!

D-NA PERELLA. — Prea mult mi-ai dat.

PAOLINO. — Dar de unde, prea mult! (*Intorcîndu-se către căpitan*) Acum, dacă-mi dai voie... vezi, zic dacă-mi dai voie, fiindcă dacă nu-mi dai voie — nu stărui—în calitatea mea de profesor, numai în calitatea mea de profesor..

CĂP. PERELLA. — Ai vrea să-i dai și lui Nonò?

PAOLINÒ. — Nu azi! Nu chiar acuma! L'ai pedepsit și foarte bine ai făcut! Dar zic să-i păstrăm porția dacă dai voie d-ta, pentru mâine. Toată bucata asta albă! I-o făgăduisem de mai înainte în loc de premiu, și de-aia ca profesor..

CĂP. PERELLA. — (*bătînd cu un deget în masă, foarte mulțumit de prostia ce-i gata să spună*) Vezi? Vezi? Nu ți-am spus eu că sistemul d-tale e prea dulce? Apoi mai dulce decât așa!

PAOLINO. — Ah!.. apoi da!.. foarte bine..

Și cu jumătatea astălaltă, acum, uite cum facem...

CĂP. PERELLA. — Dar ce faci? Mi-o dai toată mie?

PAOLINO. — Mie-mi ajunge asta!

CĂP. PERELLA. — Dar nu!

PAOLINO. — Ba da, te rog! Pentru că trebuie să știi? Crema, mie nu-mi... prea... în fine, cum să-ți spun? Apoi da, nu... nu prea... nu-mi prea prieste la stomac... îmi produce... acreală... Cu cât mănânc mai puțină cu atât mai bine. Și apoi d-ta n'ai mâncat mai nimic la masă!

CĂP. PERELLA. — (*Infulicînd*) Bună... bună... Minunată... foarte bună! Bravo profesorule!

PAOLINO. — Nu știi cât de bine îmi pare că te văd mîncînd!

D-NA PERELLA. — Și mie îmi pare bine cînd îl văd mîncînd așa cu poftă.

PAOLINO. — Mai vrei și bucata asta?... Uite, nici n'am atins-o.

CĂP. PERELLA. — Nu... nu...

PAOLINO. — Mie, sincer îți spun... mi-ar face rău, credemă!

CĂP. PERELLA. — Să mai iau, o bucățică și din porția lui Nonò? Prea-i multă!

PAOLINO. — Nu zău chiar mi-ai face plăcere să mai iei de la mine.

CĂP. PERELLA. — Oh! Apoi dacă zici câți face rău... ado'ncoa. (*o ia și-o mănâncă și pe aceia*) Mie nici gând să-mi facă rău! Aș putea să mănânc încă de două ori pe atât, încă de trei ori și tot nici capul nu m'ar durea! (*Sofiei sale*) Ei dar acuma ce-ai să mi dai de băut?

D-NA PERELLA. — Dar... nu știu...

CĂP. PERELLA. — Cum, nu știi? N'ai în casă nici un pic de Marsala?

D-NA PERELLA. — Nu avem Francesco...

CĂP. PERELLA. (*înfuriindu-se înadins, întors către Paolino, pentru ca să aibă pretext să se scoale dela masă ca de obicei și să se închidă în camera lui*). Văzuși mă rog? Pofteste pe cineva la masă și n'are grije să aibă în casă o sticlă de Marsala!

PAOLINO.—Oh! Mă rog, dacă-i pentru mine...

CĂP. PERELLA. — Dar pentru ori cine ar fi! Nu vezi câtă lipsă de prevedere, ce lipsă de ordine, ce nepricepere domnește la mine în casă! D-na se gândește numai cum să se împopoțoneze!..

D-NA PERELLA. — (*atinsa*) Eu?

CĂP. PERELLA. — Poate nu-i așa? Zi că nu-i așa!

D-NA PERELLA. — Dar pentru prima oară, Francesco...

CĂP. PERELLA. — *(apucând un colț al feței de masă, trăgând-o la el, cu toate căte's pe ea, sare în picioare).* Ah! mii și mii de draci!

PAOLINO. — *(speriat)* Căpitane... Căpitane!

CĂP. PERELLA. — Indrăznești să te mai pui în gură cu mine!

D-NA PERELLA. — Dar ce-am spus?

CĂP. PERELLA. — Pentru prima oară, hai?.. Ei bine, să fie și ultima, ai înțeles? Cu mine, degeaba, nu ți se trec de asta! Nu mă prinzi! Nu mă mai prinzi! Nu mă mai prinzi! Mai bine mă arunc pe fereastră cu capu 'n jos! Du-te dracului! *(aleargă, zicând astea, spre ușa camerei sale, intră, trânteste ușa după el și se incuie în cameră. Se aude sgomotul cheiei în broască exagerat de comic).*

SCENA VII

PAOLINO, D-na PERELLA și GRAZIA

(Rămân amândoi aiuriți un moment uitându-se unul la altul în penumbra care crește. Intră Grazia din dr. pl. I, vede dezordinea din cameră, ridică mâinile la cer dând din cap).

GRAZIA. — Ca de obicei! Poftim!

D-NA PERELLA. — (*răspunde abia la gestul Graziei apoi zice*) Nu, lasă, du-te Grazia. Vei pune toate în ordine mâine.. (*arată ușa camerei bărbatului său*) Să nu faci sgomot...

GRAZIA. — Să aprind?...

D-NA PERELLA. — Nu, lasă... Lasă...

GRAZIA. — (*retrăgându-se*) Așa-i de fiecare dată! (*ese dr. pl. I*).

SCENA VIII

ĂCEIAȘI fără GRAZIA

(Încetul cu încetul o rază de lună se apropie și intră pe fereastra deschisă a verandei și cade mai ales pe cele cinci ghivece cu flori dupe consola dintre ambele uși din stânga).

D-NA PERELLA. — L'ai auzit? A zis că mai curând se aruncă pe fereastră cu capul în jos!

PAOLINO. — Ei!... Așteaptă!... Trebuie să mai așteptăm...

D-NA PERELLA. — Tu mai speri?.. Eu nu mai sper, Paolino...

PAOLINO. — Amândoi frații mi-au spus să nu am nici o grije... să fiu sigur.

D-NA PERELLA. — Da. Dar eu îl cunosc. Ei nu-l cunosc... Nici tu Paolino nu-l cunoști bine. Poți să-l crezi pe cuvânt

când spune că mai bine s'ar arunca pe fereastră...

PAOLINO.— Ah! nu, ascultă 'ncoa... Dacă te pregătești de jertfă așa cu inima îndoită...

D-NA PERELLA. — Eu?... Dar nu mă vezi că stau aci, Paolino... Aștept... și voi aștepta toată noaptea...

PAOLINO.— Trebuie să aștepti cu încredere!

D-NA PERELLA. — Ah! nu, crede-mă, e în zadar!

PAOLINO.— Ori cum, dar în tine cel puțin tot trebuie să ai un pic de încredere! Și picul ăla de încredere — dacă-l'ai — poate să-ți fie bun la ceva — să-l faci să vie spre tine! Da! da! Eu cred în puterea voinței!.. Și tu trebuie s'o ai! Trebuie s'o ai! Gândește-te că, altfel o prăpastie stă să ne înghită! Eu nu știu ce să mă fac, nu știu ce să mă fac mâine!... Mă rog ție, adorato...

D-NA PERELLA. — Bine... uite... nu mă vezi că stau, și nu mă mai mișc de aci... uite așa... *(se așează pe un fotel vechi, întoarsă cu fața spre ușa camerei soțului ei; ca în caz când acesta ar descuia ușa să iasă, ar trebui să dea cu ochi mai întâi de ea. Stând ca*

„*Oița Domnului în așteptarea jertfei*“
scăldată de razele lunii).

PAOLINO. Apoi da... da... uite așa.. așa.
 Oh! icoana mea!... Eu doar atâta te rog,
 te rog să-mi dai de știre mâine dimi-
 neață printr'un semn.. des de dimineață..
 La noapte, nici n'o să pot închide ochii
 O să trec mâine, de cum s'o lumina de
 ziuă, pe dinaintea casei tale. Dacă-i «dai
 vezi să găsec un semn oarecare... uite»
 de pildă, unul din ghivecile astea cu flori
 pune-l colea, pe fereastra verandei, colea
 ca să-l pot vedea din stradă mâine des
 de dimineață! Ai înțeles?

D-NA PERELLA. — Eu nu mă mișc de aci.

PAOLINO. — (*contemplând-o*) Ah! Cu
 adevărat parcă ești o sfântă! (*se în-*
dreaptă spre eșire).

D-NA PERELLA. — Pe mâine, Paolino....

PAOLINO. — (*care a și ajuns la ușe, cu*
măinile rugătoare) Să dea Dumnezeu! .

(Cortina)

ACTUL III

Acciaș cameră ca în actul al II-lea, zorii zilei următoare. Pe fereastra verandei din fund nici un ghiveci de flori. Pe jos stau încă răvășite resturile și cioburile mesei aruncate de Căpitanul Perella.

SCENA I

GRAZIA apoi MARINARUL

(La ridicarea cortinei Grazia încă nepieptănată, cu cele ce-i trebuiesc pentru facerea curățeniei, stă aplecată strângând cioburile de farfurii sfărâmate, paharele rămase întregi pe care le pune rând pe rând pe masă. Indreptându-se din când în când, se întinde, încruntându-se ca să arate că tot corpul o doare și mai ales mijlocul; după aceasta întinde pumnul spre ușa camerei Căpitanului și mormăie cuvinte neînțelese).

GRAZIA. — Ia uitați-vă, oameni buni... ia priviți ce nenorocire e aici... farfu-

rii... pahare... Toate făcute... praf...! să-raca față de masă!... La grajd, cu vitele, i-ar șede mai bine!... La cocină... la cocina porcilor, acolo fi e locul!... Ah! uite ce noroc! O sticlă teafără!... (*îndreptându-se*) Ai, ai, ai!.. Nu mă mai ține mijlocul... mi-a slăbit rău de tot... ai! ai! ai!... Cum mă doare... (*soneria afară*) Cine să fie?... (*îndreptându-se spre ușe*) Ai! Ai! Ai! (*arată pumnul spre ușa căpitanului, mormâie și ese pe ușă. Puțin după aceasta reintră cu marinarul*) N-auzi ce-ți spun? Că D-na n'a lăsat nimic pentru D-ta.

MARINARUL. — Atunci d-nu căpitan nu mai pleacă azi?

GRAZIA. — De unde să știu eu dacă pleacă sau nu?

MARINARUL. — Trebuie numai de cât să plece azi! Și d-na trebuia să-mi fi pregătit lucrurile de eri seară...

GRAZIA. — Eri seară, ba, că chiar!... Parcă se mai putea gândi ea la lucrurile d-tale, eri seară...

MARINARUL. — Zi, au făcut-o lată?

GRAZIA. — De cap și-au făcut, nu alta!

MARINARUL. — Ia te uită, iar a sfărâmat tot, după cum fi e obiceiul?

GRAZIA. — De ar fi numai atât!... As-tea-s lucruri... lucruri după altă lume!..

lucruri, ascultă-mă pe mine, care nici că s'au mai văzut, nici că s'au mai auzit!..

MARINARUL. — Zău, ce spui? Ce a făcut?... Ce a mai făcut?

GRAZIA. — Ce a făcut?... S'a purtat ca un...

MARINARUL. — Ia spune, zău spune...

GRAZIA. — (*uitându-se urât la el*) Nu știu! Nimic!

MARINARUL. — Las' că-mi închipui eu! S'a purtat urât cu d-na!... L'o fi bătut pe băeat!.. S'o fi legat și de capul d-tale poate?

GRAZIA. — (*se uită la el; e gata să-i afirme; apoi i-o taie scurt*) Ia lasă-mă, dă-mi bună pace, lasă-mă să...

MARINARUL. — Vrea să zică, s'a legat și de d-ta? Apoi așa-i el! Pentru unii mumă pentru alții ciumă! Se răcorește aici de ce înghite dincolo.

GRAZIA. — Cum se răcorește? Ce zici că înghite?

MARINARUL. — Inghite! Inghite al dracului! (*face gestul ghionților*).

Vai d-ne! câte nu înghite! De la aialaltă—aia dela Neapoli. Aici face pe lupul; cu cealaltă în schimb, se poartă mai blând ca un mielusel.

GRAZIA. — Auzi! mielusel! (*încet ui-*

tându-se urât) Un porc mistreț! Uite ce e!

MARINARUL. — Bine, aci, o fi el cum zici; dar cealaltă, dincolo îl pune să facă sluj... Ascultă-mă pe mine! De când m'a luat ordonanță pe bord.. N-am fost numai odată în casa lor deacolo! Cât am stat la Neapoli, aproape în fiecare zi. Am fost martor la niște alaiuri! Și acolo, ea i le face lui, nu ca aici! O femeie cât un dragon! 150 de kilo! Urâtă, parcă i... muma pădurei... Și are niște ochi... brr!... Dar lui, cine știe ce frumoasă i s'o fi părînd!... Și-apoi altă nenorocire! În fiecare an îi toarnă câte un plod!... De atunci, i-o mai fi făcut vre-o cinci, șease mai știi!

GRAZIA. — Cum e? Tânără?

MARINARUL. — Tânără, tânără... Trebuie să fie încă tânără, n'are încă 30 de ani...

GRAZIA. — Ah! Și tot nu-i ajunge?

MARINARUL. — Cui? Ei?

GRAZIA. — Nu, lui, vreau să zic! Lui!

MARINARUL. — Adică pentru că mai are aci și pe nevastă-sa, vrei să spui?

GRAZIA. — Ce nevastă! Ce nevastă! La nevastă-sa nici nu se uită!

MARINARUL. — Apoi atunci?... Nu cumva?... Poate fi mai fi știind și d-ta ceva?

GRAZIA. — Ia dă-mi bună pace, lasă-mă să curăț aci, n'auzi?

MARINARUL. — (*ride*) Ha! Ha! Ha! Nu că ar avea haz, zău așa!

GRAZIA. — N'auzi, să pleci de aci!

MARINARUL. — Uite mă duc, mă duc. Am să viu mai târziu... Dar vezi, spune-i d-nei că am venit să i-au lucrurile... să mi le pregătească... La revedere.

GRAZIA. — La revedere. (*Marinarul ese prin pl. I*) (*Grazia reîncepe să caute pe jos resturile și cioburile împrăștiate, ridică și strînge fața de masă cîteva farfurii, cîteva pahare rămase întregi; și ridicîndu-se ca să le puie pe masă, face iar gestul de durere de mijloc. Pușin după aceasta se aude—în mod comic și exagerat—sgomotul zăvorului tras dela ușa camerei căpitanului*) Uite-o că vine și bestia, ese din cușcă!

SCENA II

ACEIAȘI și CĂPITANUL PERELLA

CĂP. PERELLA. (*intră, încă somnoros, cu ochii cărpiți de somn, cu un aer mai bestial ca oricând, văzând pe*

Grazia aplecată pe jos). Ah!... Aici ești?
Cu cine vorbeai?

GRAZIA. — Vorbeam cu marinarul...

CĂP. PERELLA. — A plecat?

GRAZIA. — A plecat.

CĂP. PERELLA. — Ce căută aici la ora asta?

GRAZIA. — Venise să vă ia lucrurile de dus la bord. (*Pauză*).

CĂP. PERELLA. — Dar tu, nu știi să spui bună dimineața lui stăpânu-tău?

GRAZIA. — Păi da! Cum nu? Uite-o coala bună dimineața mea! (*arată cioburile după jos*).

CĂP. PERELLA. — Acuma ți-ai găsit să te apuci de ele? Eri toată seara n'ai avut vreme?

GRAZIA. — (*îi aruncă o căutătură încruntată, apoi își vede înaintea de treabă fără să răspundă*).

CĂP. PERELLA. — N'auzi? (*merge spre ea amenințător*).

GRAZIA. — (*se ridică, îl privește din nou, apoi zice*) Pe mine mă întrebi, ce am făcut? (*mică pauză*) D-lui sparge, d-lui sfăramă, d-lui (*subliniind în mod vădit*) silește pe oameni să facă treburi ce nu-s ținuți să facă...

CĂP. PERELLA. — Adă-mi cafeaua nu-maidecât!

GRAZIA. — Incă nu-i gata.

CĂP. PERELLA. — (*ridicând mâna a-supra ei*) Ah! așa 'mi răspunzi?

GRAZIA. — (*ferindu-se*) Nu te apropia! Nu mă atinge că țiip, să știi!

CĂP. PERELLA. — Du-te repede și fă-mi cafeaua! Nu știi, că țiu să-mi iau cafeaua, cum mă scol din pat?

GRAZIA. — De unde să-mi închipui eu, că și azi o să te scoli cu noaptea 'n cap... după ce...

CĂP. PERELLA. — Mă rog... mult ai să-mi mai răspunzi? Repede cafeaua!

GRAZIA. — Uite mă duc... mă duc... (*ese prin stg.*)

SCENA III

CĂPITANUL PERELLA singur, apoi
D-1 PAOLINO și GRAZIA

CĂP. PERELLA. — (*dând din cap*) Vă place mă rog! (*cu chipul mai întunecat și mai scârbos ca oricând, cu ochii încruntați și fioroși, stă un moment gânditor, apoi răsuflă cu sgomot și parcă și-ar smulge hainele după el de necăjit ce este; în timp ce din gât scoate un fel de râgâitură bestială; dă din cap și se plimbă prin cameră. Ii e cald, îi*

e cald, de i se pare că înăbușe!... Se îndreaptă pe verandă; se apropie de fereastra din fund; privește spre mare și răsufală adânc; aboi se uită jos în stradă și îl zărește pe d-l Paolino; se arată mirat și se apleacă să-i vorbească) Oh!.. bună ziua, profesorule!.. Dar ce, ai ieșit așa de dimineată? Ce cauți prin părțile noastre? (întinzând urechea) Ce spui? — Așa-i,... Așa-i... — Apoi da, și eu.. Nișel aer curat... Adierea asta... da. E foarte plăcută. — Vrei să vii sus? — Vino, vino... — Ți dau și o cafea... — Așa bravo, vino! (Mai stă nișel pe verandă; apoi vine de-i iese înaintea d-lui Paolino, care intră prin pl. I stg. cu o mutră de îngropăciune, îngrijorată, ochii aiuriți, cu scapărări de nebunie; ca și cum dacă nu ar găsi semnul convenit pe verandă ar fi hotărât să înfăptuiască o crimă). Ia te uită ce sprinten ești! Ai urcat scările în fugă?

PAOLINO.—Da. Ia spune-mi. M'ai văzut venind dinspre port?

CĂP. PERELLA.—Te-am văzut venind cu nasul în vânt și te uitai aci, spre mine...

PAOLINO.—Da. Acuma mă întorceam. Am fost de m'am preumblat până la

port. Când am trecut întâia oară pe dinaintea casei, jos am văzut câțiva oameni, cari strigau. Spune drept: n'o fi căzut jos în stradă — din întâmplare — vreun ghiveci de flori după fereastra verandei ?

CĂP. PERELLA. — (*mirat*) Un ghiveci cu flori ?.. Jos în stradă ?

PAOLINO. — Da... de co'o depe fereastră !

CĂP. PERELLA. — Dar de unde... Eu, cel puțin, nu știu...

PAOLINO. — Nu ?

CĂP. PERELLA. — Nu știu de nici un ghiveci... — Dar pentruce ?

PAOLINO. Pentrucă mi s'a părut că, printre cei ce făceau gălăgie sub fereastră, zărisem un ciob de oală... n-am văzut tocmai bine... vreo câteva cioburi jos la picioarele lor... și mi-am închipuit că d-aia făceau gălăgie...

CĂP. PERELLA. — Eu n-am auzit nimic...

PAOLINO. — Când te-ai uitat în stradă n-ai văzut cumva vre-un ghiveci căzut jos ?..

CĂP. PERELLA. — Nici unul... Uitele celea ghivecele!.. (*arătînd consola*) toate cinci, câte erau.

PAOLINO. — Cinci erau și eri ?

CĂP. PERELLA. — Cinci, da. S'apoi, nu vezi că nici nu ar încăpea mai multe aci...

PAOLINO. — (*aparte îndurerat, infiorându-se*) Atunci vrea să zică... nimic...

CĂP. PERELLA. — (*măsurându-l cu privirea*) Cum nimic? Ei, nu că astai-bună! Parcă ți-ar părea rău că nu a căzut nici un ghiveci?

PAOLINO. — (*repede stăpânindu-se*) Nu; mie? Vorbă-i! — Nu dar... ziceam așa fiindcă mi să și păruse că zărisem jos cioburile unui ghiveci și...

CĂP. PERELLA. — Și credeași că deaceia făceau oamenii gură?

PAOLINO. — Tocmai. Nu știi, așa-i când apuci să-ți închipui odată un lucru?... Trecând și auzind oamenii făcând gură, mi s'a părut că am și văzut aeva. — „Trebuie să fi fost un ghiveci—mi-am zis—pe fereastra căpitanului și le-o fi căzut în cap...”

CĂP. PERELLA. — Dar de unde! Ce ghiveci! Mă mir numai cum eu de aci, n'am auzit nici o gălăgie jos în stradă...

PAOLINO. — Ei, să lăsăm asta!—Dă-mi voie, dar și d-ta... (*se întrerupe ca și cum ar fi dat în obrazul lui peste vreun semn impresionant*).

CĂP. PERELLA. — (*turburat, dar nepricepând încă*) Eu, ce?... Ce vezi la mine?

PAOLINO. — Chiar așa, îmi pare că... d-ta... (*se întrerupe iar ca să-i pân-*

dească mai stăruitor obrazul chinuit).

CĂP. PERELLA. — Ce lucru? — Oh! dar știi, că ai un ciudat mod de a te uita la mine?

PAOLINO. — Nu, de loc... Pentru că... pentru că mi se pare... curios cum să... să te văd...

CĂP. PERELLA. — Cum să mă vezi?

PAOLINO. — Nu, nimic... Să te văd doar, așa... să te văd.. că te-ai sculat așa de vreme, asta-i...

CĂP. PERELLA. — Da? Dar mi se pare că și d-ta ai eșit de acasă încă și mai dimineață decât mine, ba te-ai preumblat încă și până-n port.

PAOLINO. — Așa-i... nu zic... și... și eu într'adevăr m'am sculat de vreme...

CĂP. PERELLA. — (*îl privește și se pune pe râs*) Ha! ha! ha! ha! Ce ciudat îmi pari pe ziua de azi!

PAOLINO. — Sunt cam nervos...

CĂP. PERELLA. — Și ai plecat să te preumbli nițel pe răcoare? — Bine ai făcut? Foarte bine!... Preumblarea de dimineață e foarte bună pentru sănătate...

PAOLINO. — Apoi da... pentru sănătate e... asta mi-am zis și eu! (*cum îi întoarce căpitanul spatele, departe*) Eu îl omor! Pe cinstea mea că-i omor!

CĂP. PERELLA. — Tot ce poate fi mai

bun pentru oamenii nervoși... Afară la aer, fug gândurile negre...

PAOLINO. — Așa-i, foarte adevărat.. Nu... N'am prea dormit bine, astă noapte și...

CĂP. PERELLA. — Taci! Nici d-ta? — Atunci eu ce să mai spun?

PAOLINO. — Vasăzică... Nici d-ta nu... nu ai dormit bine?

CĂP. PERELLA. — (*furios*) Eu n'am dormit de loc!

PAOLINO. — (*îngrijat*) Așa... — și...?

CĂP. PERELLA. — Și... ce?

PAOLINO. — Apoi da, d'aia... ziceam eu... că se cam vede... — tocmai băgasem de seamă că ești foarte obosit... și nițel... da, nițel c'am istovit... asta-i.

CĂP. PERELLA. — (*e. m. s*) Nu-ți spun că n'am închis ochii toată noaptea! Am avut o noapte mizerabilă... infernală! Poate din pricina căldurei... știu eu!

PAOLINO. — Sigur din pricina căldurei... A fost o căldură, astă noapte, dar știi căldură...

CĂP. PERELLA. — Să înnebunești, nu a'ta!

PAOLINO. — Și poate că te vei fi.. te vei fi sculat și din pat, nu?

CĂP. PERELLA. — (*privindu-l apoi*) Dar mai e vorbă!

PAOLINO. — Apoi numai îmi închipui!

Când... când începe odată patul să se încălzească sub tine... Pe căldura... asta. (*arată spre camera căpitanului*) camera... trebuie să-ți fi părut un adevărat cuptor, nu-i așa?

CĂP. PERELLA. — Cuptor, d-le! Curat cuptor, nu alta!

PAOLINO. — Și-te pomenești că vei fi și eșit și afară, nu?

CĂP. PERELLA. — (*turburat, brusc, dupece l'a privit nițel*) Apoi da... chiar așa... am mai eșit nițel... pentru că... — pentru că la un moment dat, credeam că adevărat că mă 'năbuș... (*Văzând pe Grazia intrând cu o tavă pe care e o ceașcă cu cafea*) Ah! în fine, iată și cafeaua... Bravo Grazia... — Dar ce, ai adus numai o ceașcă? — Pentru d-l nu ai adus?

GRAZIA. — (*mojică bolborosind*) De unde să știu eu că trebuie sau nu să mai aduc o cafea, dacă nu-mi spune nimeni?

CĂP. PERELLA. — Ți-am mai spus odată să nu-mi mai tot răspunzi așa! Mai ai nevoie să ți se spună? Ți place, mă, rog cum îndrăznește să-mi vorbească?

GRAZIA. — (*aruncându-i o privire rea și mormăind*) Dar cum vorbesc?... Cum

să-ți vorbesc mă rog?... Că doar n'ai să mă înveți acuma să și vorbesc!

CĂP. PERELLA. — E neobrăzată rău muierea asta! Ia vezi, că te dau afară fără multă vorbă, știi?

GRAZIA. — Mă dai afară? Mă dai afară? Mai bine vezi să nu încep cu să strig acuma, că de-oi începe să strig în gura mare ce ai făcut...

PAOLINO. — (*aparte, îngrozit de teribila bănuială ce-l cuprinde, privind când pe căpitan când pe servitoare*) Vai de mine... D-ne!... — Nu cumva?... adică, s'ar putea să...

CĂP. PERELLA. — O auzi, mă rog, îți place?

PAOLINO. — Da, aud.. da, văd.. da...

CĂP. PERELLA. — (*furios Graziei tăindu-i vorba*) Adu repede încă o ceașcă cu cafea! (*lui Paolino*) Poftim, d-le profesor, ia-o d-ta pe asta... (*ii oferă ceașca*)

PAOLINO. — Nu.. mulțumesc, nu! — (*Graziei*) Nu... nu te mai osteni..

CĂP. PERELLA. — Dar nu-i nici o oste-neală? — Ia-o pe asta!

PAOLINO. — Mulțumesc, dar zău nu vreau, chiar simt că mi-ar... face rău..

CĂP. PERELLA. — Ce, ce rău?—(*Graziei*) Du te de mai adă o ceașcă!

PAOLINO. — Sunt turburat, căpitane,

crede-mă! Sunt turburat... — excitat; nervos...

GRAZIA. — În sfârșit, mă rog... — da? — nu?

CĂP. PERELLA. — Du-te dracului! (*Grazia furioasă pleacă. El strigând După ea*) Și te rog să vorbești mai frumos cu mine, mă auzi? Că de nu, te învăț eu cum să vorbești!

PAOLINO. — Apoi de, să mă erți, dar așa-i întotdeauna când îi prea dai nas slugii.

CĂP. PERELLA. — Nu-i asta! E altceva: Slugile nu trebuiesc lăsate să se prea învechească într'o casă. Asta e!

PAOLINO. — Ba să-mi dai voie! Nu-i așa! când știu să rămâie la locul lor... când nu-și pot lua aere de stăpână.

CĂP. PERELLA. — (*mirat de aerul indignat luat de d-l Paolino*) Dar cum poți spune una ca asta profesorule?

PAOLINO. — (*stăpânindu-se brusc*) Ei uite... spun că... că... sunt.. sunt uluit.. Asta-i!... Sînt cu adevărat... nu știu cum să spun... sunt înmărmurit..

CĂP. PERELLA. — De mojicia acestei femei?

PAOLINO. — Apoi da! Și că d-ta...

CĂP. PERELLA. — Eu. ce?

PAOLINO. — Că d-ta... apoi da, că mai

poți să-o suferi! Mi... mi se pare de necrezut, ce vrei să-ți spun? De neînchipuit: de necrezut, să ajungi... Vai d ne... D-ta!... să ajungi la una ca asta! — Se poate?

CĂP. PERELLA. — (*privindu-l turburat, apoi plecând ochii*) Așa-i... da... e... grozav!

PAOLINO. — E grozav!

CĂP. PERELLA. — (*aproape umil*). Dar nu ți-am spus pentru ce? Prea-i de mult în casă, asta-i! (*înfuriindu-se*) Nevestă-mea-i vinovată!

PAOLINO. — Așa? Și de asta? Tot nevasta d-tale e vinovată?

CĂP. PERELLA. — Da, d-le! Da, d-le, să știi d-ta! Fiindcă de câte ori viu acasă, mi-o scoate mereu înaintea! Pentru că a văzut pe Nonò de când s'a născut! Pentru că cunoaște rosturile casei. Pentru că o să-i dau odată dracului pe toți!

PAOLINO. — (*cu un tremur*) Mă iartă, și din cauza asta d-ta..

CĂP. PERELLA. — Din cauza asta, ce? Oh! i-ascultă, dar în definitiv știi d-ta, profesorule, că nu-mi place de loc cum îmi vorbești?

PAOLINO. — Mă iartă, dar eu zic, cel puțin mi se pare prea de tot, că și de asta o scoți vinovată pe soția d-tale.

CĂP. PERELLA. — Toți sunt vinovați! Casa asta blestemată a ajuns o adevărată nenorocire pentru mine! Înăbuș! Înăbuș în ea! Vecinic îmi blestem ceasul când trebuie să mai intru în ea! Nici să dorm liniștit nu pot! O fi poate și din pricina căldurei!.. Imi vine nebunie, nu altceva.. când nu pot dormi, mă crezi? când nu pot apuca să adorm... turbez, turbez...

PAOLINO. — Bine dar... ce-s vinovați, nu, iartă-mă? dar ce-s vinovați ceilalți?

CĂP. PERELLA. — De ce?

PAOLINO. — Spui... că te înfurii, așa? Pe cine te înfurii? Ce vrei să-ți faci, dacă-i cald?

CĂP. PERELLA. — Pe mine... mă înfurii! Mă înfurii pe vremea asta! Mă înfurii pe toată lumea, să știți d-voastră! Pentru-că mie îmi trebuie aer! aer! eu sunt deprins cu largul mării! (*liniștindu-se*) Și pământul dragă profesorule, mai ales vara, pământul nu-l pot suferi... și casa și pereții... și plictiselile.. și femeile..

PAOLINO. — Și... și femeile?

CĂP. PERELLA. — Mai cu seamă femeile! Și apoi, femeile și cu mine... Și apoi știi! Noi,ăștia, călătorim mereu.. stăm despărțiți atâta timp... Acuma nu spun, că sunt bătrân... Dar când eram și eu

tânăr... Femeile.. — atâta lucru bun am avut și eu întotdeauna — când vreau, vreau... dar când nu vreau, nu vreau și basta!... (*râde îngâmfat*) Am rămas întotdeauna stăpân pe mine.

PAOLINO. — Zi așa întotdeauna? (*aparte*) Il omor! zău îl omor!

CĂP. PERELLA. — Totdeauna când am voit eu, bine înțeles! — D-ta nu? D-ta poate că te lași ademenit mai lesne?

PAOLINO. — Oh! te rog, să nu vorbim de mine!

CĂP. PERELLA. — (*râzând sgomotos*) Ha! ha! ha! ha! — Un mic suris... o simplă ochiadă și... gata! Nu?

PAOLINO. — (*înfuriindu-se*) Te rog, căpitane, te rog...

CĂP. PERELLA. — (*râzînd mereu*) Ha! ha! ha! — Parcă te văd... parcă și văd... cum se petrec lucrurile cu d-ta... cu aerul d-tale modest... rușinos... — Haide, spune, spune drept?

PAOLINO. — Te rog lasă, căpitane, isprăvește... sunt cam nervos...

CĂP. PERELLA. — (*râzînd mereu*) D-ta în dragoste trebuie să fii stăpânit până peste cap, de un ideal scrupulos. — Spune drept!

PAOLINO. — (*isbucînd*) Ei, vrei să-ți

spun adevărul? Ei, uite, atunci, află că eu dacă aș avea o soție...

CĂP. PERELLA. — (*isbucnește într'un nou hohot de râs*) Ha! ha! ha! ha!

PAOLINO. — (*ne mai putându-se stăpâni*) Nu râde, pentru D-zeu. Nu mai râde!

CĂP. PERELLA. — Dar de ce te 'nfurii și d-ta acuma? Ha! Ha! Ha! Ha! Și apoi dă-mi voie, de ce amesteci acuma soțiile în discuție? Noi vorbeam numai de femei...

PAOLINO. — Dar ce, soțiile nu sunt femei? Ele ce sunt, mă rog?

CĂP. PERELLA. — Or fi și ele femei... uneori.. nu zic...

PAOLINO. — Așa... numai uneori, zi? Așa dar admiti și d-ta că din când în când bărbatul trebuie să-și privească soția și ca femeie!

CĂP. PERELLA. — Sigur, mai e vorbă? sigur! Dar nu te prăpădi așa cu firea că soția are ea grijă să se facă privită ca femeie de către alții, când bărbatul ei o mai dă uitării!

PAOLINO. — Deci un bărbat cuminte n'ar trebui s'o dea uitării nici odată?

CĂP. PERELLA. — Firește că nu! Lasă că are el grijă! Dar pentru moment d-ta n'ai soție, dragă profesorule, și-ți

urez spre binele d-tale să nu ai nici odată!

PAOLINO. — (*foarte iritat, căutând pretextul să contesteze*) Dar bine, acum spui cu totul dimpotrivă! Ce spuneai adineaori de mine?

CĂP. PERELLA. — Ce spuneam?

PAOLINO. Că sunt stăpânit până'n gât de nu știu ce... scrupuluri...

CĂP. PERELLA. — (*mirat*) Ah! vreasăzică vrei să te însori?

PAOLINO. — Nu! N-am spus asta! Spun că te-ai înșelat în privința mea!

CĂP. PERELLA. — Cum, m'am înșelat?

PAOLINO. — Da, d-le! Și săvârșești în acelaș timp cea mai cumplită nedreptate!

CĂP. PERELLA. — Față de cine? Față de d-ta? Față de soții?

PAOLINO. — Față de soții, da, d-le!

CĂP. PERELLA. — Le iei apărarea?

PAOLINO. — Le iau apărarea, da, d-le!

CĂP. PERELLA. — Ha! Ha! Ha! Ha! — Le iei apărarea!... — Ei, știi de ce le iei apărarea? Pentru că nu ești însurat! Și te slujești deocamdată de ale altora! Iată pentru ce le iei apărarea!

PAOLINO. — Eu? Eu? Cum poți spune asta de mine? Indrăznești să spui asta despre mine? D-ta?

CĂP. PERELLA. — (*întrerupându-l con-*

sternat) Profesorule! (*și-l va întrerupe astfel mereu în cursul replicii următoare din ce în ce mai consternat*).

PAOLINO. — Dar d-ta mă insultă! Eu sunt un om cinstit, d-le. Sunt un om conștiincios, eu! Sunt un om, așa să știi d-ta,—care poate, nu zic, se găsește chiar — fără să vrea însă — într'o situație disperată. Da, d-le! Dar nu-i adevărat, nu-i adevărat că mă slujesc de soțiile altora! Pentru că, de ar fi așa, n-aș fi spus ce-am spus adineori: că un bărbat nu trebuie să și dea uitării soția! Și mai adaug de astă dată, că un bărbat care-și uită de soție săvârșește o crimă. Și nu numai una! Mai multe crime! Da! Mai multe crime! Chiar așa! Pentru că nu numai silește pe nevastă sa—care poate fi și o sfântă—să-și calce datoriile față de ea însăși, față de cinstea ei, dar pentru că mai poate sili și pe un om, pe un alt om să se nenorocească pentru toată viața!... Da! Da! silindu-l și pe el să sufere din cauza martirului ce-l îndură biata femeie. Și cine știe! Cine știe! Dacă împinsă astfel, la ultima limită a suferinței lui, nu-și pierde omul și libertatea. Și libertatea poate să și'o peardă bietul om! Ascultă mă pe mine! Ascultă mă pe mine! Ascultă ce-ți spun eu, că-

pitane! (toată replica aceasta trebuie spusă cu mult avânt și un crescend-o vizibil, dominându-l pe căpitan care îl ascultă aiurit. Trebuie să dea impresia la un moment dat, că e gata să scoată un cuțit din buzunar ca să-l ucidă pe căpitan. Ușa din dreapta se deschide și apare d-na Perella, speriată, sfâșiată, cu tot machiliajul șters și mânjit după obrazu-i palid. Nu mai are puterea nici să se miște nici să vorbească).

SCENA IV

D-na PERELLA și ACEIAȘI

D-NA PERELLA. — Oh! Vai de mine! Dar ce este? Ce este?

CĂP. PERELLA. — Cine mai poate pricepe ceva? D-l profesor s'a înfuriat vorbind cu mine despre soții și despre bărbați.

PAOLINO. — Pentru că, spuneam că...

D-NA PERELLA. — Liniștiți-vă! Vă rog liniștiți-vă!.. Nu mai spune nimic... nu mai spune nimic, d-le profesor... Mai bine, uită-te aci.. și ajută-mi.. (se apropie de consolă și vrea să ia un ghiveci) ajută-mi, te rog...

PAOLINO. — (*Incântat*) Ah!... da (*ia ghi-veciul*) Ghiveciul ăsta? Vreți să-l duc pe verandă?...

D-NA PERELLA. — Da... dar pe acesta, dă-mi-l mie, îl duc eu.. D-ta... ia... ia un altul... dacă nu te superi...

PAOLINO. — Un altul? Și să mă mai supăr? Cum poți spune așa ceva? Sunt în... încântat!...

D-NA PERELLA. — Atunci ..te rog... (*merge de pune ghiveciul pe marginea ferestrei din verandă*).

PAOLINO. — Poftim... așa... (*execută*) Il punem aci? (*îl pune alături de celălalt*) Așa?

D-NA PERELLA. — Așa, mulțumesc... (*urmează să ia singură și să ducă pe fereastra din fund al treilea și al patrulea ghiveci, în timp ce Paolino, ne mai putându-și stăpâni bucuria se repede și îmbrățișează pe căpitan care a rămas încă aiurit*).

PAOLINO. — Ah! Iartă-mă, te rog să mă erți dragă căpitane, te rog să mă erți!

CĂP. PERELLA. — De ce să te ert?

PAOLINO. — De toate prostiile ce mi-au scăpat adineauri. Eram așa de nervos!... Ce vrei? treceam printr'o cumplită cum-pănă... de care mă bucur că am scăpat!.. Acum a trecut... s'a dus... Sunt așa de

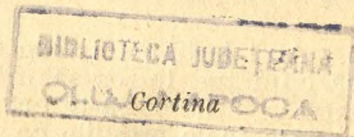
mulțumit... așa de mulțumit... Iartă-mă, și-ți mulțumesc, îți mulțumesc dragă căpitane!... Din toată inima!... Ia te uită colò!.. ce frumos cer albastru!... Ce zi frumoasă o să avem! și cele... (cu o mirare care seamănă a spaimă) Vai! cinci, cinci ghivece de colò!

D-NA PERELLA. — (care ține în mâni pe al cincilea ghiveci, cu un frumos crin în el, arătându-l, rușinată, cu ochii în pământ) Redau viața...

PAOLINO. — Unei case, așa-i!... Mulțumesc, mulțumesc, căpitane!... Iartă-mă. — Nu sunt decât o bestie!

CĂP. PERELLA. — (dând din cap sentențios) Ei, dragă profesorule, înainte de toate trebuie să fim oameni! (își arată de mai multe ori pieptul cu degetul).

PAOLINO. — Lesne-ți vine să vorbești, căpitane — cu o soție ca a d-tale: Virtutea însă-și!

SFARȘIT.

CATALOGUL BIBLIOTECII PENTRU TOȚI

Adam Eufrosina. Teatru școlar	489—90
Adam Ion. Glume țărănești	809
Adamescu Gh. Istoria literaturii române	846-849 bis 850-850 bis
) Elocuența Română	43—44 b.
) Din biografiile scriitorilor ro- mâni	85-85 b.
Agârbiceanu I. Datoria, nuvele	860
Aguletti. Din istoria patriei	551-551 b.
Aisnman Iulian Dr. Filmul și arta	1110
Aisroon, Bret-Hart, Mark-Twain, nuvele, trad. de Titu Maio- rescu și Liviu M	10
Alexandrescu Gr. Poezii : Epi- stole, Satire, Fabule, Epigrame	295—8
Alexandri V. Doine	182—182 bis
) Dumbrava roșie	192
) Fântâna Blanduziei, piesă în versuri	283-3 bis
) Legende	193-4 bis
) Lăcrămioare	183
) Mărgăritărele	185—6
) Ovidiu, dramă	180-181
) Ostașii noștri	191
) Pasteluri	187
) Poezii populare	443—5
) Teatru, vol. I Cetatea Neam- țului, Cînel-Cînel, etc	199-9 b

Alexandri V.	Teatru, vol. II, Florin și Florica, Piatra din casă etc.	200-200 bis
«	Varis, poezii	188
«	Despot Vodă, legendă istorică in versuri	322-328
Alexandru	sau isprăvile marelui împărat Alexandru Macedon	467-8
Alina G.	Artă de a vorbi în socie- tate	865-86
«	Buna căvință. Cum să se poarte omii în societate .	385-7 bis
«	Secretul stilului cum se scrie mai marilor și mai micilor noștri, în toate împrejurările vieții	1123-1126
Amiel Edm. (Cuore).	Inimă de cop- pl. Ediție ilustrată. Traducere de Traian G. Stoenescu.	428-29
Andersen,	Povești alese	1
«	Carte de chipuri fără chipuri	100
«	Grădina răului, povestiri cu ilustrații, trad. de B. Nemțeanu	617-8
Andreiew.	Anatema. Piesă.	684-5
«	Gândirea, nuvelă, trad. din rusește de Dr. Duscian	454
«	Răsul roșu. Povestire de răz- bol	517-517 b.
«	Splonul. Viziuni	350
Anghel D.	Steluța (fantezii și para- doxe)	878
Annunzio.	Martirul, navele	570
«	Pământ virgin, navele și schite.	878
Antemireanu Al.	«Păpușică, pă- pușică», povești cu o prefață de Pamfil Șeicaru	1132-33

Benoit Pierre , Atlantida, roman, trad. de G. Zamfirescu . . .	1106-1109
Bernardin de St. Pierre Paul și Virginia roman	96-7
Block M. Mamele celebre	123
Solinteanu D. Elena , roman	243-5
" Manoil, roman	202-3
Bourget , André Cornelis, roman, cu ilustrații în text	789-91
Boussenard , Zece mii de ani în- tr'un bloc de gheață	619-619 b.
Bănătescu-Voinesti , Vlahuță și Caragiale, nuvele	1000
" Neamul Udreștilor	668
Brett Harte , Alarcon, Marc Twain, nuvele trad. de Titu Maiorescu și d-na Liviu M.	13
Brett Harte , Povești din țara au- ralăi	695
Buna cuvință	885-7 b.
Burnet Fr. Mical Lord, traducere de Iosif Nădejde, povestire pentru copii, cu ilustrații	747-8 b.
Dallavet și Des Fiers , Amorul veghează, comedie, trad. de D. Anghel	463-463 bis
Caragiale I. L. Schițe ușoare	58
" Notițe și fragmente literare	121-2
" Păcat, O făclie de Paște și alte nuvele	111 112 ^b
Caralvan Virgil Aliman voinicului	752-752b.
Carlyle , Muncă, Sinceritate, Tăcere din englezește de Const. An- toniade	660-690 b.
Carmen Sylva , De prin veacuri, vol. I	3

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

Cuvântul „Zola“ a fost multă vreme ca un strigăt de război în lumea cititoare a pământului întreg. Realismul operei sale avea adoratori pătimași, avea dușmani înverșunați. Astăzi îl citim cu toții, împăcați, obișnuiți cu loviturile sale, cu adevărurile și chiar cu cruzimile sale. Face parte și el dintre învățătorii noștri, — buni și cuminți. „*Atacul morii*“ (No. 407) „*Cheful dela Coqueville*“ (No. 756—756 bis) „*Nantas*“ (No. 483) sunt povestiri interesante și frumoase, „*Tereza Raquin*“ este în adevăr un roman sguduitor, dar nu l-ar arunca nici unul dintre noi. Ne-a deprins Andreew cu nebunia, Mirbeau cu realismul cel mai anarhic. „*Greșala abatelui Mourret*“ (No. 1076—1081) este de-adreptul idealism, un abis de miresme, un ocean de flori.

Biblioteca pentru Toți

Guy de Maupassant

a iubit viața cu patimă, dar i-a cerut mai mult decât putea să-i dea. S'ar părea că genialul scriitor nu înțelegea sacrificiul, nu înțelegea jertfa întregii vieți omenești, pentru ceva ce cade în afară de ziua de mâine, într'un viitor depărtat. De aci disperarea lui și disprețul pentru sforțările noastre.

In romanul

O VIAȚA

desăvârșitul artist Maupassant zugrăvește viața unei femei delicate, deziluzia dragostei ei, cu o putere, cu o durere, care spun că însuși scriitorul suferia profund.

ANTICARIAT
CLUJ
= Lei 2 =

5779
R